ژنان

ئازادی بۆ ژن، بەختیاری بۆ کۆمەڵ

گۆڤاری یەکیەتیی ژنان دێموکراتی کوردستان

بانەمەڕی ١٣٩٦
May 2017
٤٦

- ڕۆڵی ژن لە سیاسیەتدا
- بارگرانییەکانی ژن لەنێوان پێشمەرگایەتی و کابانیدا
- مافەکانی ژنان لە ڕۆژهەڵات و پێوەندی بە یاساکانی...
- فێمێنیزمەکان و ئێمە لە پەرەاوێزدا
- پشکی ژن لە هەڵبژاردنی سەرکۆماری و چەند سەرنجێک
- گەنجترین دیپلۆماتەکانی جیهان کێن؟
- کاریگەری وەرزش لەسەر پیوەندی نێوان گەلان

پێرست

پشکی ژنان لە هەڵبژاردنی سەرکۆمار لە ئێران وچەند سەرنجێک	٢،٣
فێمینیزمکان و ئێمە لە پەراوێزدا	٣،٧
مافەکانی ژنان لە رۆژهەڵات و پەیوەندی بەیاساکانی کۆماری ئیسلامی ئێران	٧،١٠
بارگرانییەکانی ژن لە نێوان پێشمەرگایەتیی وکابانیدا	١١,١٣
گەنجترین دیپلۆماتەکانی جیهان کێن؟	١٣,١٥
رۆڵی ژن لە سیاسەت دا	١٦,١٧
زیادبوونی کێش لەماوەی دووگیانی دا	١٨
کاریگەری وەرزش لەسەر پەیوەندی نێوان گەلان	١٩
شێرپەنجەی منداڵدان	٢١,٢٢
	٣١,٣٢

دەستەی بەرێوبوری ؛
عیسمەت نستانی،شلێر مەحموودی ،شاناز کاکە ئازەر،موژگان عەلیپوور
پێداچوونەوە:
نەسرین حەداد

ژنان
وەرزانەیەکی
سیاسی، کۆمەڵایەتی،
فەرهەنگی و ئەدەبیە

دیزاینی بەرگ:
ئەیوب شەهابی راد
دیزاینی ناوەوە:
شلێر مەحموودی

ژمارە تەلەفۆن بۆ پێوەندی گرتن بە یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان:
yaketi.jinan.demokrati.kurdist@gmail.com

پشکی ژنان لە هەڵبژاردنی سەرکۆماری لە ئێران و چەند سەرنجێک

نووسین: شاناز کاکە ئازەر

سیاسی" باسێکە لە سەرەتای شۆڕشی گەلانی ئێرانەوە هەتا ئێستاشی لەگەڵ بێ بەبێ هیچ گۆڕانکارییەک وەک خۆی هاتوە و ماوەتەوە و لەلایەن شورای نیگابانەوە هیچ ڕوونکردنەوە و تێبینیی لەسەر نەدراوە. ئایا "رجل سیاسی" بە مانای کەسایەتیی سیاسی یان پیاوی سیاسەتە. ئەوە چەمکێکە کە لە ئەسڵی ١١٥ی قانوونی بنەڕەتیی کۆماری ئیسلامیی ئێراندا هاتووە. بە پێی ئەو مادەیە سەرکۆمار دەبێ لە نێو "رجالی مەزهەبی و سیاسی بە مەرجێک کە بە ڕەچەڵەک ئێرانی و خەڵکی ئێران بێ، بەڕێوەبەر و بە مشوور بێ، پێشینەی پاک و بە ئیمان و موسڵمان بێ و لە هەموویان گرینگتر باوەڕی بە کۆماری ئیسلامیی و مەزهەبی ڕەسمیی ئێران هەبێ. هەتا ئێرە کەمینە ئایینی و ئێتنیکییەکان بە هیچ شێوەیەک ناگرێتەوە.

پێشتر لە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیی ئێران ژنان خۆیان بۆ بەربژێری سەرکۆماری نەدەپاڵاوت و ئێستاش بە شێوەیەکی زۆر کەم دێنە بەردەم پرۆسەی هەڵبژاردن، هەڵبژاردنێک کە هیچ شتێکی بۆ ئەوان تێدا نییە.

ئەو کەسانەی بە هەر مەبەستێک کە ناوی خۆیان بۆ بەربژێریی سەرکۆماری دەنووسن، زۆربەیان سەر بە ریفورمخوازەکانن و لەبەر ئەوەی کە فشار بۆ کۆماری ئیسلامی و تایبەت شورای نیگابان بێنن کە رجال سیاسی ڕاڤە بکەن.

بەشێکی دیکەی ژنان کە خۆ بۆ پۆستی سەرکۆماری ناکوتن لەبەر چەمکی رجال سیاسییە بۆ نموونە ئەمجارەیان نە پاوانخوازەکان و نە ریفۆرمخوازەکان پشتیوانیان لە ژنان نەکرد. لەبەر ئەوەی کە مادەیەکی قانوونی بنەڕەتیی وڵات دەخرێتە ژێر پرسیار و دەبێ ڕوونکردنەوەی لەسەر بدرێ و ئەوەش بۆ کۆماری ئیسلامی بەگران تەواو دەبێ و بە درێژایی مێژوو پێیان خۆش نەبوو قانوونی بنەڕەتی دەستکاری بکەن.

لێرەدا پێویستە ئاماژەیەک بە هەموو لایەن و جەناحەکانی نێوخۆی کۆماری ئیسلامیی ئێران بکرێ. ئەوان ئەگەر لە هەڵبژاردنەکاندا و لە ململانییەکانی دیکەی نێوخۆییدا کێشەیان هەبێ لە پاراستنی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی هەمیشە یەک دەنگن و نایانهەوێ بناخەی ئەو ڕێژیمە بۆ ئەو بابەتانە لەرزۆک بکەن. هەر بۆیە هیچکام لە جەناح و لایەنەکانی نێوخۆی ڕێژیم تەنانەت بە هەموویانەوە ژنێکیان وەک بەربژێریی پۆستی سەرکۆماری دیاری نەکردوە. چونکە ئەگەر هەر جەناح و لایەنێک ژنێکیان بۆ هەڵبژاردنی پۆستی سەرکۆماری دیاری کردبایە دیسان فشارەکان ڕوویان لە شورای نیگابان دەبوو و دەبا بە شێوەی ڕەسمی سەبارەت بە رجالی سیاسی ڕوونکردنەوە بدا و ئەو مادەیە شی بکاتەوە.

بێجگە لە ژنانی نێو دەسەڵات، لە دەرەوەی دەسەڵاتیش مامۆستایانی زانکۆ، مافناسان و چالاکانی مەدەنیی ژن توانای خۆپاڵاوتنیان هەیە. بەڵام ئەوانیش دەکەونە دوو بەرەوە بەشێکیان ئەو کەسانە دەگرێتەوە کە ئیدیعای سەرکۆماری دەکەن بەڵام لەلایەن دەزگاکانی ئەمنیەت و قەزایی پەروەندەیان هەیە و شیاوییان پێ نادرێ و بەشەکەی دیکەش وەک هەموو رجالی سیاسیی ئێران مانەوەی ڕێژیمیان لە هەموو بەرژەوەندییەکانی دیکە پێ گرینگترە و نایانەوێ بەهیچ شێوەیەک هەڕەشەیەک بن بۆ لەرزۆکبوونی کۆماری ئیسلامی.

بەگشتی پشکی ژنان لە هەڵبژاردنی سەرکۆماری تەنیا دەنگدان و ڕەوایی پێدان بە سیستەمی پیاوسالاری و جێبەجێکردنی مادەیەکی قانوونی بنەڕەتیی کۆماری ئیسلامیی ئێرانە کە دژی ژنان نووسراوە.

هەڵبژاردنی سەرکۆماری لە ئێران لە حاڵێکدا بەڕێوەدەچێ کە ژنان بێ پشکن و تەنانەت داواکارییەکانیشیان لە نێو بەڵێنیی بەربژێرەکاندا نابیسرێ و لەبەرچاو ناگیرێ. سەرەڕای بوونی گرووپ و دامەزراوەی ژنان هیچ کامیان بەدواداچوونی داواکارییەکانی خۆیان ناکەن.

١٣٧ ژن ناوی خۆیان بۆ هەڵبژاردنی سەرکۆماریی ئەمساڵ تۆمار کردوە کە هەموویان لەلایەن شورای نیگابانەوە بەهۆی جیاوازیی ڕەگەزی شیاویان ڕەد کراوەتەوە. لە "مناظرە"کانیش تەنانەت بەڕێوەبەری بەرنامەکەش پیاو بوو.

فێمینیزمەکان و ئێمە لە پەراوێزدا

نووسین:هۆزان محمود

فێمینیست بون وە یان تەنانەت باسکردن لە فێمینیزم هیچ کات کارێکی ئاسان نەبوە. پرسی ژن و چەوسانەوە و پەراوێزخستنی پرسێکە کە سەردەمانێکە دیبەیتی گەورەی لە سەرە. تەنانەت زۆرجار بۆتە جێگای موزایەدەی سیاسی پارت و لایەنەکان وە یان دەوڵەتە نەتەوەی یەکان. موزایەدە بە "ئازادکردن" یان ژێردەستەکردنی ژن و بەڕوتکردنەوە یان داپۆشینی ژن، بەوەی کە ئەم حیزب دەڵێ من زۆرترم بۆ پرسی ژن کرد لەو حیزبی تر. وە ئەم دەسەڵات دەڵێ ژنانی ئێمە بە مۆرال ترن لە دژی ژنی ئەوانی تر، یان بۆ نمونە خۆرئاوایی یەکان دەڵێن ژنانی ئێمە پێشکەوتوترن لەوانی تر.. وە تەنانەت کاتێک ئەمریکا هێرشی جەنگی بەدەستەوە بوو بۆ سەر ئەفغانیستان، جۆرج بوشی باوک پرسی ژنی بەکار هێنا. ئەمەی کردە یەکێک لە بیانوەکان بۆ ڕاکێشانی پشتیوانی و بە بیانوی ئەوەی ژنان قوربانی دەستی تاڵیبانن و بەس ئەمریکا دەتوانێت فریاد ڕەسیان بیت. ئیدی لەم پرۆسانەدا ئەوەی خاوەنی ڕاوبۆچۆنە ژن خۆیەتی.

پرسیاری گەورەی فێمینیستەکان لەسەر پلەدوویی ژن و ڕۆڵە جێندەری یە دروستکراوەکانە لە کۆمەڵگادا. بە بنەمای فیکری جیاواز و بەرژەوەندی جیاوازەوە ئەوان توانیویانە لانی کەم کۆمەڵگای سەرمایەداری خۆرئاوا شیبکەنەوە. لانی کەم خاوەنی زیاد لە سەد ساڵ کار و لێکۆڵینەوە و خەبات لە دژی نۆرمە باوەکان و پلەدووی و ژێردەستەیی ژنان بن.دیباتە فیکری و سیاسی و زانستی یەکان لە ئاستێکی گلۆباڵدا بەردەوامن و ئێمە لیی بێ بەشین.. بەڵام ئایا ئێمە (ژنی کورد) بۆ لە پەراوێزداین؟ هەوڵ دەدەم وەڵام بەم پرسیارە بدەمەوە لە کۆتایی ئەم وتارەمدا.

سەرەتا پێناسەی فێمینیزم بە گشتی و شەپۆلە جیاوازەکان و کورتەیەک لەسەر بنەما فیکری یەکانی فێمینیزم باس دەکەم. وە لێرەوە هەوڵ دەدەم بچمە ناو باسکردنی گرنگی هۆشیاری فێمینیستی بۆ تاکی کورد. بە گرنگی دەزانم ئەوە بڵێم کە فێمینیزم وەک بزوتنەوە، فیکر، تێرم و تیۆرە لە رۆژئاواوە سەری هەڵداوە. ئەوەی کە فێمینیستەکان کاریان لەسەر تێگەیشتنی کردووە لە ڕوانگەی جیاوازەوە جیاکاری جێندەری یە، چەوسانەوەی ژن بەهۆی ژن بونیەوە. وە پێیان وایە کە ئەمە مەسەلەیەکی تایبەت بە تاک نیە بە تەنها، بەڵکو تەنراوە لەگەڵ فاکتۆرە کۆمەڵایەتی و سیستمی سیاسیەکاند، وە جیاکاری و نەبوونی یەکسانی بەدی دەکەن لە ڕێکخستنی هاوسەرگیری، خانەوادە، منداڵدارای، بازاڕی کار، سیاسەت ، ئابوری ، دین وە هونەر و بەرهەمە کولتوری یەکان. وە باوەڕیان وایە کە تەنانەت زمانی ئاخاوتن، دروستکەری جیاکاری یە و بەرهەم هێنەری تێرم و ئاخاوتنی دژە ژنە. هەر بۆیەش ڕێگا چارە بۆ یەکسانی مرۆڤەکان بەتایبەت هارمۆنایز کردنی پەیوەندی نیوان ژن و پیاو پێویستی بە گۆڕانکاری بنەڕەتی و کۆمەڵایەتی و سیاسی هەیە نەک وەڵامی تاک.

لێرەوە دەتوانین بڵێین فێمینیزم پێک هاتووە لە بزوتنەوە و ئایدیۆلۆژی جیاواز کە هەوڵی پێناسە کردن و داکۆکی کردن لە مافی ژن دەدات. تیۆری فێمینیستی کە دەرئەنجامی ئەم بزوتنەوە فێمینیستیانەیە هەوڵی ئەوە دەدات کە تێ بگات لە سروشتی نایەکسانی جێندەری و ڕەگ و ڕیشە و چارەسەریشی بۆ دەستنیشان بکات. ئەویش لە ڕێگای پرسیار خستنە سەر ڕۆڵە کۆمەڵایەتیەکانی ژنان، وە ئەزمونە جیاکانی چەسانەوە ی ژنان. وە لە چەندین بواردا تیۆری گرنگیان بەرهەم هێناوە بۆ ئەوەی هەوڵ بدەن بۆ وەڵام دانەوە و تێگەیشتن لەو ڕۆڵە جێندەری یە داسەپاوو دروستکراوانە.

ئەوەی لە نوسینی فێمینیستەکاندا بەدی دەکرێ، ئەوەیە کە تا ئێستاش زۆر لەسەر ئەوە کۆک نین کە مێژووی سەرهەڵدانی فێمینیزم دەگەڕێتەوە بۆ چ سەردەمێک . هەندێکیان دەی گەڕێننەوە بۆ سەدەی حەڤدە و بەڵام زۆرێکیان دەڵێن لە کۆتایی سەدەی نۆزدە و سەرەتای سەدەی بیستەوە، لە کات

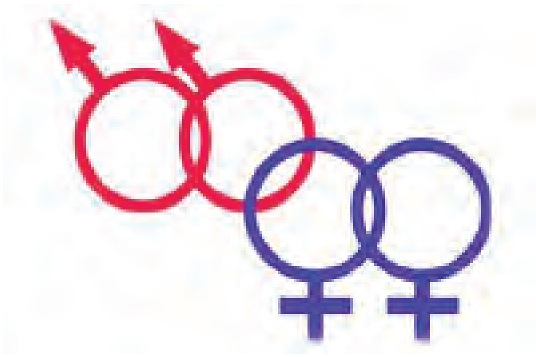

و شوێنی جیاوازدا ژنان کارو چالاکی و بەرهەمی فیکریی خۆیان هەبوە. ئارگیومێنتێکی زۆر هەیە لەسەر ئەوەی لە کەی و لەکوێ سەریهەڵداوە یان کامە بزوتنەوە و چالاکی ژنان وەکو فێمینیزم پۆلێن بکرێ.

ئەم دیبەیتە بۆ زۆربەی کۆنتێکستەکان دەتوانێت ڕاست بێت، هەروەک چۆن لە کوردستان تا ئێستاش فێمینیزم وەکوو مەدرەسەیەکی فیکری یان تیۆری ڕەگ و ڕیشەی خۆی دانەکوتاوە بە تەواوی. بەهەمان شێوە بە ئاسانی ناتوانین ئەو کۆمەڵە چالاکیەی ڕێکخراوەکانی ژنانی کوردستان وەک فێمینیزم پۆلێن بکەین... ئەوەی دیارە پرسی ژن پرسێکی گلۆبالە و بەڵام بە تایبەتمەندی لۆکالی خۆیەوە. فێمینیستەکان لە خۆرئاوادا توانیویانە لە بواری فیکر و تیۆر و زانست و دەرکەوتن وەکوو بزوتنەوەیەکی سیاسییە سێ شەپۆلی جیاوازدا تێپەڕن. وە تەنانەت هەڵسەنگاندن و ڕەخنە و کاری مەیدانی و فیکری و تیۆری تازە بەرهەم بێنن.،بەڵام هێشتا ئێمە لە کوردستان ئەممان بۆ نەکراوە. لێرەدا بە باشی دەزانم بچمە سەر باسکردنی ئەو دیبەیتانەی لەسەر پێناسە و سەرهەڵدانی فێمینیزم لە خۆرئاوادا هەیە و دواتر بێمەوە سەر شیکردنەوەی کەموکوڕی و پەراوێزبونی خۆمان لەم ڕەوتە فیکری و تیۆریانەدا وە ئەو دیبەیتانەی کە لەدونیای ئەمرۆدا هەیە لەسەر فێمینیزم و جێندەر.

کەسانی شارەزا و مێژوونوسان لە خۆرئاوادا لەسەر بەکارهێنانی وشەی فێمینیزم بۆ پێناسە کردنی بزووتنەوە و چالاکی ژنان ڕای جیاوازیان هەبووە. بۆ نمونە هەندێک لە مێژوو نووسە فێمینیستەکان بۆچونیان وایە کە ئەم تێرمە واتە فێمینیزم هەموو ئەو بزوتنەوە و چالاکیانەی ژنان بگرێتەوە کە بۆ باشترکردنی پێگەو ڕۆڵی ژن لە کۆمەڵگادا هەبوە، ئەگەر چی هەندێکیشیان بە خۆیان نەوتوە فێمینیست. هەندێکی تر لە مێژوونووسە فێمینیستەکان پێ یان باشە بەم ڕەوتە بوترێ(پرۆتۆ فێمینسیت)- واتە ئەوانەی کە بەر لە فێمینیزمی هاوچەرخ لە مەیداندا بون واتە مەیلەو فێمینیستین.

دیارە هەندێکی تر لە مێژوو نوسەکان تێرمی فێمینیزم بۆ بزوتنەوەی فێمینیزمی هاوچەرخ بەکار دەهێنن لە خۆرئاوادا. کە ئەمەش بێ ڕەخنە نی یە، چونکە ئەوکاتە ئیرۆسێنتریک دەبێت و ئەزموونی ژنانی دەرەوەی خۆرئاوا ناگرێتە خۆ..

لە ڕاستیدا تێرمی فێمینیزم هەر لەسەرەتای دەرکەوتن و بەکارهێنانی یەوە فۆبیایەکی بێ وێنەی دروست کردوە تەنانەت لە نێو ژنان خۆیشیاندا. یەکەم جار ئەم تێرمە لە هۆڵەندا و فەرەنسا بەکار هێنرا لە ساڵی ١٨٧٢، دوای ئەوەی ژنانی ئەوێ هاتنە مەیدان و کارو چالاکی یان ئەنجام دەدا لە ژێر ئەم ناوەدا. دواتر لە بەریتانیالە ساڵی ١٨٩٠و ئەمریکا ١٩١٠دواتریش لە وڵاتانی ئاسیا و ئەفریقا..

ئەگەر بە کورتی سەیری مێژوی خۆرئاوا بکەین دەبینین کە بە کۆمەڵێک گۆڕانکاری سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی داتێپەڕیوە. وە ئەم پرۆسانە

گۆڕانكاری زۆری بەسەر پەیوەندیەكانی جێندەردا هێناوە. هەر لە كاتی كەشفكردنی "دونیای تازە" و ، سیستمی كۆیلە داری، كۆلۆنیالیزمی ئەوروپی و كۆنسێپتی وەكو "نەژاد" و دروست كردنی "خۆرئاوا" لە ئاست ئەوانی تردا. هەروەها دروستبونی دەوڵەتی نەتەوە و مۆدێرنیتە و "سپی بون" وەك سەروەری لە دژی ئەوانی تر و پرۆسەی هۆلۆكاست و دەیان پرۆژەی تری خۆرئاوایی كە زۆرێكیان خوێناوی و سەركوتگەرانە بون. شایەنی باسە ئەم گۆڕانكاری یانە بزوتنەوەی سیاسی و كۆمەڵایەتی و فیكری و تیۆری دژ بە خۆی بەرهەم هێنا. دیارە گۆڕانكاری بەسەر پەیوەندی ەكانی جێندەر و ڕۆڵ و پێگەی ژن لە كۆمەڵگادا بەرهەم هێناوە.

سەرەڕای گەشەی زانستی و فیكری و فەلسەفی لە چاخی عەقلانیەتدا كە كۆمەڵێك موقەدەساتی خستە ژێر پرسیارەوە لەوانە سەروەری دین و كلێسا. وە بە دوای ئەوەشدا كۆمەڵێك دیبەیت لەسەر مافی تاك، ئازدی، وە عەدالەتی كۆمەڵایەتی و برایەتی و یەكسانی و كۆمەڵێك كۆنسێپتی تر. بەڵام لە ناوەرۆكدا ژنان وەكوو موڵكی پیاو مامەڵە دەكران. بۆ نمونە فەیلەسوفی ئینگلیزی جۆن لۆك كە بە باوكی لیبرالیزمی كلاسیك ناوزەد دەكرێ كۆنسێپتی ئازادی و مافێك كە ئەو باسی لێوە دەكرد ژنی نەدەگرتە خۆی. لای جۆن لۆك بۆ نمونە پیاو نوێنەری خانەوادە بوو وە ئەو بۆی هەبوو بە نوێنەرایەتی ژن قسە بكات. ئەوەشمان بیرنەچێت، كەزۆرێك لە پیاوە ڕۆشنگەرەكانی ئەو سەردەمە دانیان بە ماف وئازادی ژناندا نەدەنا. بۆ نمونە (جان جاك ڕۆسۆ) فەیلەسوفی فەڕەنسی سەرەڕای بانگەشەی بۆ ئازادی مرۆڤ، بەڵام ئەو ئازادی یەی ئەو بانگەشەی بۆ دەكرد ژنی نەدەگرتەوە. وە لەبارەی خوێندەواری ژنەوە دەڵێت (ژن پێویستە خوێندەوار/پەروەردە بكرێت تەنها بۆ چێژی پیاو). هەروەها نوسەر و فەیلەسوفی بەریتانی خاتوو (ماری وێڵستۆنكرافت) كەبانگەشەی خوێندنی بۆ ژنان دەكرد، ڕەخنەی توند لەم بیركردنەوەیەی ڕاسۆ دەگرێت. وە لە بەرامبەردا خوازیاری خوێندن و ئازادی و كۆمەڵێك مافی تردەبێت بۆ ژنان. هەربۆیەش نوسینەكانی ئەم خانمە وەك بنەمایەك بۆ شەپۆلی یەكەمی فێمینیستی دادەنرێت لە بەریتانیا...

گرنگی ڕەخنەگرتنی خانمێكی وەك ماری ولستۆنكرافت لەوەدایە كە چالێنجی فەیلەسوفێكی گەورەی جاك ڕۆسۆ دەكات. وە تێزەكانی لەمەڕ ئازادی مرۆڤەوە دەهێنێتە ژێر پرسیار. ئەمە جۆرێكە لە هۆشیاربونی ژنان بە ماف و ئازادی یەكانی خۆیان و پێگەو قودوسیەتی پیاو لە خانەوادە وكۆمەڵگادا دێنێتە ژێر پرسیار تەنانەت لە بەرهەم هێنانی فیكر و فەلسەفە و زانستیشدا.

ئەوەی بزوتنەوەی فێمینیستی هێنایە بوون ئەو چەوسانەوەیە بوو كە لە دژی ژنان ئەنجام دەدرا. وە جیاكاری یەكی جێندەری كە لە نێوان گوتاری سروشت لە بەرامبەر كولتور (Nature versus cultur) فۆرمولە كراوبوو. بەوەی كە ژن لە ڕوانگەی بایەلۆجی یەوە لاوازە و منداڵ بەرهەم دێنی وعاتیفی یە شوێنی ئەو ناوماڵە. وە پیاو بەهێزە و خاوەن عەقڵە و ڕاشیوناڵە و دروستكەری كولتورە. واتە ژن گرێ بدرێت بە فەزای تایبەتی و پیاویش بۆ فەزای گشتی. گۆڕانكاری یە یەك لەدوا یەكەكان لە خۆرئاواداو، بونی بزوتنەوە كۆمەڵایەتی و سیاسی و مەدەنیە جیاكان ئەم ڕۆڵە ترادیشناڵ و داسەپاوانەیان هێنایە ژێر پرسیار، چیدی ئەم ئارگیومێنتە هێندە زاڵ نی یە.

بۆ نمونە گەشەكردنی پیشەسازی بووە هۆی ڕاكێشانی ژنان بەلێشاو بۆ ناو كارگەكان. چینێكی ژنانی كرێكاری هەژاری دروستكرد، سەرەڕای كاری زۆر و هەقدەستی كەم. لە ماڵەوەش چەوسانەوە و ئەركی پیاو ومنداڵ بەخێوكردن وتوندوتیژی بەشیان بووە. دیارە ژنانێك كە لە چینی باڵا بوون، ئەوانیش دیسان بە شێوەیەكی تر مافەكانیان لێ زەوتكرابوو، وە دانپێدانراو نەبووە، بۆ نمونە مافی میراتگیری وتاپۆی خانووبەرە ومنداڵ بەناویانەوە نەبوو. دیارە ئاین ڕۆڵێكی بەرچاوی هەبوو لەملكەچ كردنی ژنان بە پلەدووی لە كۆمەڵگەدا و ڕێگریان لە زۆربەی بوارەكانی ژیاندا. لەبەرئەوە ژنان لە زۆر شێوازی جیاوازدا كەوتنە تەعبیركردن لەژێردەستەیی و بێ مافی خۆیان. سەرەتایەكی گرنگ بۆ خەباتی ژنان لە نێو ژنانی كرێكارەوە دەستی پێ كرد، كاتێك كە ژنانی كرێكار لە ئەمریكا دەستیان دایە مانگرتن لە دژی خراپی بارودۆخی كاركردنیان. لە سەرەتای سەدەی بیستەوە ژنانی سۆسیالیست و چالاك توانیان ژنانی ناڕازی كرێكار ڕێك بخەن لە ژێر كۆمەڵێك

داواکاریدا. دەستکەوتەکانی شۆڕشی ئۆکتۆبەری ١٩١٧ش وەکوو سەرەتایەکی گرنگ هەژمار دەکرێ کە ژنان تیایدا هەم ڕۆڵی گرنگ و ڕابەریان هەبوو وە هەم مافەکانیان بەڕەسمی ناسرا. بەڵام هاتنە سەرکاری ستالین و لێدان لە کۆمەڵێک ماف و جێگیربوونی کاپیتالیزمی دەوڵەتی و دیکتاتۆریەت پاشەکشەی بە ڕۆڵی ژنان و مافەکانیان کرد.

مێژووی فێمینیزمی هاوچەرخ دەکرێ دابەش بکرێ بەسەر سێ شەپۆلدا:

فێمینیزم وەک بزوتنەوە و وەک ڕەوتی فکری و سیاسی پشت بەستوو بووە بە چەند قوتابخانەی فکری و ئایدیۆلۆژی یەوە. ئەوان لیبراڵ فێمینیزم، مارکسیست فێمینیزم، سۆسیالیست فێمینیزم، وە ڕادیکاڵ فێمینیزم و دواتریش پۆست مۆدێرن فێمینیزم بوون و هەندێک قوتابخانەی تر. ڕیشەو بنەما فکریەکانیان پشتبەستوو بوو بە فەلسەفەی سیاسەتی لیبراڵی سەدەی ١٨ و ١٩ کە بیرۆکەی مافی تاک سێنتەری ئەم قوتابخانە فکریە بوو. فکری مارکسیستی و ڕەخنەی مارکس لە کاپیتالیزم و بیرۆکەی هۆشیاری چینایەتی کە لە سەدەی ١٩دا هاتە بوون. هەروەها سیاسەتی دژە کۆلۆنیالیزمی سەدەی ٢٠ و بیرۆکەی گەشەکردنی نەتەوەیی بون کە لە لێکۆڵینەوە ڕەخنەو چالاکی و شیکاری فێمینیستی لەم دوو سەدەیەدا بەدی دەکرێن.

فێمینیزم بەسەر سێ شەپۆلی جیاوازدا دابەش دەکرێن:

شەپۆلی یەکەم: ئەم شەپۆلە لە سەدەی نۆزدە و سەرەتای سەدەی بیستدا دەرکەوت و خواستەکانی کورت کرابووەوە لە داوکاری لەمافی دەنگدان وهاوڵاتی بوون وکۆمەڵێک مافی سیاسی وئابووریدا خۆی دەبینیەوە.ژنانێک کەلەم بزوتنەوەیەدا چالاک بون بەتایبەت لە بەریتانیا، دەکەوتنە بەر لێدان وزیندانیکردن وتوندوتیژی لە کاتی خۆپیشاندان لەلایەن پۆلیسەوە.

شەپۆلی دوهەم: لە سەرەتای ساڵانی ١٩٦٠- بۆ ١٩٨٠ کاندا هاتە بوون دوای ئەوەی شەپۆلی یەکەم کورتی هێنا. شەپۆلی دوهەم فەزایەکی تری دروست کرد بۆ شیکاری و دیبەیت کردنی بێ مافی و ژێردەستەیی ژنان.

ئەم شەپۆلە فێمینیستی یە کە لەدوای جەنگی ڤێتنام وساڵەکانی شەستەکانەوە سەریهەڵدا لە ئەمریکا. ژنان زۆرتر لە دژی جیاکاری جێندەری و ژێردەستەیی و جیاوازی چینایەتی وپیاوسالاری وەستانەوە.. ئەوەی گرنگ بوو لەم شەپۆلەدا ، پشت بەستن بوو بە کۆمەڵێک ئایدیۆلۆجی و فیکر و تیۆری ، زانستی کۆمەڵناسی، سایکۆلۆژی ، ڕەخنەی ئەدەبی، فەلسەفە. هەروەها پرس خستنە سەر سێکسیزم و جیاکاری جێندەری و نایەکسانی و دەست درێژی جنسی.

کەسایەتی ونوسەری فێمینیست (کارۆل هانیسچ) دروشمی ئەوەی "شەخسی یە سیاسی یە" یان چاکتر وایە بڵێین (ئەوەی کەسیە سیاسیە) فۆرمولە کرد، کە بەشێک لە شەپۆلی دووهەمی فێمینیزم هاوتەریب بوو لەگەڵ ئەم تیۆرە. لێرەوە گرنگ بووشیکاری ژێردەستەیی ژنان بکرێت و پێیان وەهابوو نایەکسانی کولتوری و سیاسی ژنان پەیوەندی ڕاستەوخۆیان

پێکەوە هەیە. ژنان هەوڵیاندەدا مافی خۆیان لەکۆنتێکستێکی سیاسیدا سەیر بکەن، پەیوەستی بکەن بەسترەکتورەکانی دەسەڵات وپیاو سالاری وسێکسیزمەوە. دەستیان بۆ زۆر پرسی گرنگ برد کە پێشتر شەپۆلی یەکەم ئەم کارەی نەکردبوو، وە تیۆریزەی ژێردەستەیی ژن و مانایاکی تریان بەخشی بە فێمینیزم.

دیارە ئەم شەپۆلەش لەگەڵ کۆمەڵێک کەم وکوڕی بەرەو ڕووبوونەوە. بۆ نمونە کەوتنە بەر ڕەخنەی ژنانی ڕەش پێست لە ئەمریکا و بەریتانیا و هەروەها ژنانی هیندی و ئەوانی تر کە گوایە فێمینیزمی خۆرئاوا ئەزمونەکانی ئەوانی لەبەر چاو نەگرتوە کە ئەوان دوو جار چەوساوە بوون وەک ژن و وەک ڕەش پێستیش. وە خۆیان کەوتنە تیۆریزە کردنی ئەزمونەکانی خۆیان و قوتابخانەی فێمینیزمی ڕەشیان بنیاد ناو لێرەوە کۆمەڵێک شیکاریان لەسەر ئەزمونی خۆیان کرد. وە ژنانی هیندی و بەناوبانگترینیان گایاتری سپیڤاک و هاورێکانی مەدرسەی سەب ئالترن ستەدی یان دامەزراند و وەکوو ژنانی ژێر دەستی کۆلۆنیالیزمی خۆرئاوا لەسەر ئەزمونی خۆیان قسەیان دەکرد. لەدەرەوەی ئەو لێکۆڵینەوانەی کە ژنانی سپی خۆرئاوا لەسەر ژنانی ئەم ناوچەیە بەرهەمیان هێنابوو وە وێنایەکی نادروستی لە ئەزمون و ژیانی ژنان نیشان بە خوێنەری خۆرئاوا دەدا.

شەپۆلی سێهەم: ئەم شەپۆلە لە ساڵانی ١٩٩٠ کان دا سەری هەڵدا و ئاماژە بۆ ترێند و ڕەهەندی جیاواز دەکات لە فێمینیزمدا. ئەمە وەکو بەردەوامی وە هەروەها وەڵامێک بۆ فەشەلەکانی شەپۆلی دوهەم سەیردەکرێ.ئەمان پرسە گەورەکانیان کەمتر بۆ گرنگ بوو و زۆر گرنگیان پێنەدەدا، هەروەها کەوتنە تیۆریزەکردنی کۆمەڵێک چەمک و پرسی تر وەکو (ڕەگەز، سێکسوالیتی، مافی کەمینە ، هۆمۆسێکسوالیتی،..هتد). دیارە ئەم شەپۆلەش چەندین ترێندی تری لەخۆ گرت. بەڵام کار و هزری فێمینیستەکانی شەپۆلی دووهەم تا ئەم ساتەش گرنگی خۆی هەیە. هەندێک لە فێمینیستەکانی ئێستا تیۆرەی ئینتەرسێکشناڵیتی یان بنیاد نا بۆ دەرباز بوون لەم کەلێنە کە فێمینیزمی پۆست مۆدێرن دروستی کردوە. بۆ نمونە بە پێی ئەم تیۆرە تازەیە ژنان دەکرێ چەوساوە بن بەدەست زۆر کێشەوە لەوانە مەسەلەی چین، جێندەر، نەژاد، وە کۆمەڵێک هۆکاری تر و ناکرێ تەنها یەک لایەنە سەیری چەوسانەوە بکرێ.

مافەکانی ژنان لە رۆژهەڵات وپەیوەندی بە یاساکانی کۆماری ئیسلامی

نوسین: شلێرمەحموودی

بە پێی یاسا نێودەوڵەتییەکان ژن هەر وەک هەموو تاکێکی تری ناو کۆمەڵگا [منداڵ کچ یان کوڕ، هەرزەکار یان پێگەیشتوو، کەسی بەساڵاچوو....] خاوەنی کۆمەڵە مافێکە، لەوانەش خاوەنی کەسایەتی تایبەت بەخۆیەتی.ئازادە لە دەربرینی هەستی تایبەتی خۆی، لەروی ئایین، سیاسیەوە، هەڵبژاردنی کار ، مافی دەنگدان، خۆ هەڵبژاردن، ... .بەشیکی زۆرلەو مافانەی کە ئێستا بەدەستی هێناون، وەک خەڵات بەدەستی نەهێناون، بەلکو لەپیناویان دا جەنگاوە، ئەشکەنجە دراوە، کوشتویانە، زیندەبەچالیان کردوە، ... بەڵام وازی نەهیناوە،تاکو مافەکانی خۆی بەپێی یاساکانی نێو دەوڵەتی چەسپاندووە و وەرگرتووە. ئەگەر لە وڵاتیک دا یان هەریمیکدا هەلسوکەوتێک لەگەڵ ژن دا بکرێت دژ بە بنەماکانی مافی مرۆڤە[ئەوەی کە بە جارنامەی جیهانی مافی مرۆڤ ناسراوە]، ئەوا لایەنی پەیوەندار و دەسەڵاتدارانی بەرپرسن و پشکی شێریان بەردەکەوێت، بە پیچەوانەشەوە ڕێزگرتن لەیاساکانی مرۆڤ و [ئەوەی کە بە جارنامەی جیهانی مافی مرۆڤ ناسراوە]، هەر ئەرکی بەرپرسان و لایەنە پەیوەندیدارەکانە. دانانی رۆژی٨ ی مارس بە رۆژی جیهانی ژنان لە ئەنجامی هاتنەدەنگی ژنانە لەئاست پیشێلکاریەکانی کە بەرامبەریان کراوە لەلایەن دەسەڵاتداران یان تاکەکانی خێزان، خاوەن کارەکانیان، ... . دەستکەوتیکی گرنگی مێژووییە و پیی گەیشتوون.

ئەوەی دەمەوێت باسی بکەم و زیاتر تیشکی بخەمە سەر ژن لە رۆژهەڵاتی کوردستان و پەیوەندی لەگەڵ یاساکانی کۆماری ئیسلامی یە. وەک دەزانن رۆژهەلاتی کوردستان لەژێر دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی دا بەرێوە دەبرێت، ژنی کورد لە رۆژهەڵات جیانەکراوەتەوە لە ژنانی ئێران بەگشتی، بەڵام ئەگەر ژنی ئێران جارێک بچەوسێنرێتەوە بە دەست یاساکانی کۆماری ئیسلامی یان مافەکانی پێشێل بکرین ،ئەوا ژنی کورد بەهۆی نەتەوەییبونیەوە جارێکی تریش دەچەوسێنرێتەوە..

لە یاساکانی کۆماری ئیسلامیدا قانونی ئەساسی دا مافەکانی ژن تایبەت پێناسە نەکراوە. قانوونی ئەساسی ئێران کەسایەتی ئەسڵی ژنان‌و مافی ئینسانی ئەوانی تەنیا لە ڕاستای پێکهێنانی بونیادەکانی ئیسلام بە قانوونی‌و ڕێپێدراو دەزانێ، واتا ڕاستەوخۆ بۆ لەبەرچاو گرتنی مافی ژن نیە کە پیشەکی باس لە ژن دەکات، بەلکو ژن وەک کەرەسەیەک بۆ گەیشتن بە ئامانجێک کەڵکی لێوەرگیراوە.

قانونی ئەساسی کۆماری ئیسلامی مافی بە ژنانداوە لەنێو بنەماڵەدا بەم شێوەیە:

– ژن وەک مرۆڤی پلە دوو تەنها لە چوارچێوەی ماڵ دا مانا پەیدا دەکات و تەواوی ماف و ئەرکەکانی لەو چوارچێوەیەدا لەنەزەر دەگیرێت، بە پێی ئەو روانگەیە ڕۆڵی ژن وەک دایک دەستنیشان کراوە کە لەو ئەرکەدا لەسەریەتی کەسانی مەکتەبی (کەسانی پابەندبە بنەماکانی کۆماری ئیسلامی) باربێنێت، منداڵان وا پەروەردە بکەن کە بیر و باوەری کۆماری ئیسلامی لە هزریان دا رەنگ بداتەوە. سەرۆکی خێزان تایبەتمەند کراوەبەپیاو. ژن لەدەرەوەی خێزان دا و لەکاتی کارکردن دا وەک کەرەسەی کار سەیری دەکرێت.

لە دادگاکاندا

لە قانونی ئەساسی ئێران دا ژنان وەک پیاوان مافی شکایەت کردنیان هەیە لە دادگاکان دا، بەڵام هەر بەپیی ئەو قانونە لەمافی دادوەری یەکسان بێبەشن، چونکە قانونەکان دەبێت بە پێی موازنی ئیسلامی بەڕێوەبچن و موازنی ئیسلامیش ئەو مافانە بە ژن نادات لەکاتی دادوەری و لە دادگادا مافی وەک پیاوی هەبێت، نمونە، تەڵاق، میرات، شاهیدی، تەمەنی زەواج، شێوەی لیباس لەبەرکردن، مافی کارکردن، نابەرابەری لە شوێنی کارکردن دا، موجەی کەمتر بۆ ژنان لەبەرامبەر کاری یەکسان لەگەڵ پیاو دا.

لە رووی سیاسیەوە

قانونی ئەساسی ئێران ژنان بێبەش دەکات لە بوون بە ڕیبەری کۆمار، سەرۆک کۆمار، سەرۆکی

پەرلەمان، سەرۆکی دەزگای قەزایی.لە سالی ۱۹۸۳ پەسەند کراوە.

کاری ئابووری، تێکۆشان و پێناسەی کۆمەڵایەتی، خەباتی بەکۆمەڵ، هەست بەژیان لەگەڵ کۆمەڵ و هتد، بابەتگەلێکن کە پێوەندی مێژوویی و نەپساویان لەگەڵ ژن هەیە. کێشەی ژن لە حاڵێکدا کە وەک گرفتێکی فەرهەنگی و زەینی وەبەرچاو دەکەوێ، گرفتێکی کەلێک سیاسیشە. سیاسەتی دەوڵەتانی ئیسلامی کە لە ڕێگای باوەڕەکانی زەینی دەچێتە مێشکی بنەماڵەکان، مێشکیان یەخسیری خۆی دەکا و ئەو حکوومەتە ئیسلامییانە زۆرترین ناهەقی دەرهەق بە ژن ڕەچاودەکەن. ئامرازێک کە بەردەوام بۆ چەوساندنەوە و داسەپاندنی دەسەڵات کەڵکیان لێوەرگرتووە، کێشەی ڕەگەزی و هەڵاواردنی ڕەگەزی بووە. چونکە کۆمەڵگایەک کە ژنان تێیدا بێدەسەڵات بن و تەنیا لە ڕوانگەی ڕەگەزی سەیر بکرێت، ژنەکانی یەخسیر و دەسبەسەرن و لە ئاکامدا مناڵانی لەو ژنانە دەبن، گوێلەمست و ژێردەستەی دەسەڵاتی حکوومەتن. بەو پێیە، کۆمەڵگا سڕ و دیل دەبێ و خەڵکەکەی خاوەن هیچ ئیرادەیەک نابن و ناتوانن داخوازییەکیان لە حکوومەتەکەیان هەبێ.

هۆی دیکەی توووند و تیژی

دژی ژنان لە کۆماری ئیسلامی ئێراندا، سەرەڕای هەڵاواردنی مەترسیداری ڕەگەزی و دەکارکردنی یاساکانی سەدەکانی نێوەڕاست، قوڵکردنەوەی قەڵشتی نێوان چینەکانی کۆمەڵگا و گەورەبوونی دیاردەی هەژاری لە کۆمەڵگادا، سیغە، دابەزاندنی تەمەنی شووکردنی کچان و پەسند کردنی یاسای دواکەوتووانەی دژی بنەماڵە، تەرحی عفاف و حیجاب، نابەرابەری لە شوێنی کار، موچەی کەمتر بۆ ژن لە بەرامبەر کاری یەکسان لەگەڵ پیاوان، تەوژمی ئابووری بۆسەر ژنانی سەرپەرستی بنەماڵە، یاسایی کردنی زەماوەند لەگەڵ منالی وەرگیراو و زۆر بابەتگەلی دیکە، نیشانەی ڕوون و ئاشکرای توووند و تیژی دژی ژنانن. توووند و تیژی تەنیا ئازار و ئەشکەنجەی بەکردەوەی جەستەیی نییە، هەر هەمووی ئەوانەی باسکران، لەگەڵ زوڵمی نەتەوایەتی دەبنە زەختی چەند بەرابەر بۆسەر ژن و دەبنە هۆی ئەوە کە ژمارەیەکی فرەیان دەست بۆ خۆکوشتن و خۆسووتاندن ، کەڵکوەرگرتن لە مادە هۆشبەرەکان دەبەن. یا دەبێ خۆیان بسووتێنن یا ناچارن لەگەڵ بارودۆخەکە ڕابێن. هەڵبەت سەرەڕای ئەوەی سالانیک خەباتی بەربڵاو و ڕادیکاڵی جەماوەری دژی دیاردەی ژن چەوساندنەوە و هەڵاواردنی ڕەگەزی لەگۆڕێدا، بەو حاڵەش ژنان هێشتا بەردەوام لە وڵاتانی دواکەوتووی ئایینی لەژێر دەسەڵاتی ڕەهای دەوڵەتانی ئایینی و کۆمەڵایەتیدا ماونەوە و ئەو دەوڵەتە سەرکووتکەر و

دژە ژنانە، بەشێوەی سیستیماتیک کەڵک لە ئازاری جەستەیی ژن وەک چەکیک بۆ بێدەنگ کردنی ژنانی ناڕازی وەردەگرن. جیا لەوانە، ژنانێکی زۆر ڕۆژانە دەبنە قوربانی توندوتیژی بنەماڵەیی، بەدەست مێردەکانیان، باوک و براکانیان کە خاوەن بیری ڕەشن و بۆیە کوشتن لەژێر ناوی پاراستنی نامووس کە دیاردەیەکی سەدەکانی ناوەڕاستە، بەردەوام قوربانی وەردەگرێ و لەبەر هەبوونی دەسەڵاتی ئیسلامی سیاسی، نەریتەکانی دژە ژنی وەک بەردەباران کردن، زیندوو بوونەتەوە و ئەوانەش ڕیشەیان لە سیستەمی نابەرابەری نیزامەکانی سیاسی، کۆمەڵایەتی و بنەما فکرییەکاندا.

هەربۆیە یەکێک لە بنەڕەتیترین گرفتی ژنان لەگەڵ دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی، یاسایی بوونی هەڵاواردنی ڕەگەزی و زوڵم لە ژن و مافەکانییەتی. ئێمە بەردەوام شاهیدی پەرەسەندنی ڕەوتی پلانەکانی هەڵاواردنی ڕەگەزی دژی ژنان دەبین. کاتێک کەسێک جیا لە پێناسەی مرۆڤایەتییەکەی دەخرێتە چوارچێوەی ڕەگەزی و لەو ڕوانگەیەوە تاریف دەکرێت، تەواوی توانایی و پێداویستییەکانی ئینسانی ئەو لەپەراوێز دەخرێن. ژنانی ئێمە لە ئێران لەژێر زوڵم و زەختی فەرهەنگی پیاوسالاری دەسەڵاتدار، بارودۆخی نایەکسان و نامرۆڤانە تەحەمول دەکەن و لە مافی مرۆڤایەتی کە بریتییە لە مافی سیاسی، مەدەنی و کۆمەڵایەتی بێبەشن. لە تەواوی بوارەکانی کۆمەڵگادا دەکەونە بەر سوکایەتی پێکردن و هەڵاواردن. لە سەدا و سیما ڕا بگرە تا بەشی پەروەردە و فێرکردن. فەرهەنگی پیاوسالاری بەشێوەی ئاشکرا و شاراوە پڕۆپاگەندەی بۆ دەکرێ. هۆی جۆراوجۆر لە شکڵگرتن و خوڵقانی توند و تیژی دژی ژنان لەگۆڕێدا هەن کە یەک لەوانە شێوە و چۆنییەتی ژیانی سوننەتییە و لەودا پیاو بەرپرسی دابینکردنی بژیوی بنەماڵە و ژن بەرپرسی پەروەردەی مناڵ و جێبەجێکردن و ڕاپەڕاندنی کاروباری ماڵەوەیە. زۆربەی گرفتی ژنان دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی سەربەخۆیی ماڵی و نەبوونی سەربەخۆیی ئابووری. ژنێک کە لە باری ماڵییەوە سەربەخۆ نەبێ، غیرەت و لەخۆڕادیوی بەربەرەکانیی لەگەڵ توند و تیژی و هەڵاواردنی ڕەگەزی نابێ و سەرەتاییترین و بنەڕەتیترین ئامرازی ئەو بەربەرەکانییەی لێدەستێندرێتەوە. هۆی دیکەی توند و تیژی و هەڵاواردنی ڕەگەزی دژی ژنان، هۆی فەرهەنگی و ئایینییە کە بە ئانقەست و بەمەبەستی ژێردەستەکردن و حوکمڕانی زۆرتر بەهۆی حکوومەت و بەشێوەی سیستیماتیک پڕۆپاگەندەی بۆ دەکرێ. بەتایبەت جیاوازی نێوان ژن و پیاو لەمەر دانی دییە و بایخی ژن لەکاتی شاهیدی دان لە دادگا و بەشە میراتی ژنان و هتد. ژنان بۆ ڕزگاری لەو بارودۆخە ناعادڵانەیە دەبێ دەستی دین لە سیاسەت و حکوومڕانی کورت بکەنەوە تا دەسەڵاتدارانی سەرەڕۆ نەتوانن لە باوەڕەکانی دینی خەڵک کەڵکی نابەجێ وەرگرن و ئەوان بکەنە کۆیلەی خۆیان.

بارگرانییەکانی ژن لە نێوان پێشمەرگایەتی و کابانیدا

نووسینی: فازیل شەورۆ

پێشەنگی ژنان لە کاروانی خەبات و سەنگەری بەرگری و گۆڕەپانی چالاکییەکانی پەروەردە و کارگوزاری و کابانیدا حاشا هەڵنەگرە، خۆشبەختانە پشکی ژنانی کوردیش لەو بوارانەدا جێگەی دەستخۆشی و شوکرانەیە.ئەگەر بازنەی کرۆکی باسەکەمان لە دەوری پێشمەرگایەتی و کابانی ژندا دەستنیشان بکەین، دەبێ ئاماژەیەک بە خەباتی مەدەنی و چەکداری ژنان لە زۆر لە وڵاتانی جیهاندا بکەین، کە لە مێژوودا بوونەتە ڕەمز و سونبلی بەرخوردان، وەک ژنانی پاریس لە سەرەتای شۆڕشی فەرەنسا(١٧٨٩) و ژنانی ڤیتنام لە حەفتایەکانی سەدەی ڕابردوو، پێش ئەوانیش ژنانی چین و کۆریا...تاد. لە مێژووی خۆشماندا، ڕیزبەندێک ناوی شێرەژنانی کورد بەسەر زارانەوەن کە لە سەردەمی خۆیاندا پایە و مەقامی کۆمەڵایەتی و سیاسی و سەربازی دیاریان هەبوو..

دەکرێ بە دیاریکراوی، کۆتا چارێکەی سەدەی ڕابردوو، بۆ دەرکەوتن و درەوشانەوەی ئەستێرەی ژنی کورد بکرێتە سەرەتای مێژوویەکی نوێ، هەرچەندە لە دامەزراندنی کۆماری دیموکراتی کوردستان و دواتریش لە شۆڕشەکانی کوردستانی باشوور و باکووردا ژنانی کورد وەک پێشمەرگە و خەباتکار و چالاکەوان ڕۆڵی مەزنیان هەبووە، بۆیە ڕژێمە داگیرکەرەکانی کوردستان، لە زیندانی کردن و ئەشکەنجەدان و لە سێدارەدان و قەتلوعامکردنی ژنانی کورد قەد دەستیان نەپاراستووە، بگرە شێوازی ئەشکەنجەکانی ئەوان سەختر و بە ئازارتریش بووە، چونکی دەبووایە ئەوان پارێزگاری لە شەرەفی خۆشیان بکەن و تەسلیمی دە ستی ڕەشی پیاوانی داگیرکەر نەبن. ئێمرۆش لە (٢٠١٧)دا وەک دەبینین شەرڤان و چەکدار و پێشمەرگەی ژن بە کرداری لەسەرنگەرەکاندا دەجەنگێن و دوور لە سەنگەرەکانیش لە سەر ڕووی سکرینی تیڤی و سینەماکانی دونیا ڕۆمان و چیرۆک و فیلمی ئازایەتی و نەبەردایەتییان نمایش دەکرێ. ناوبانگی پێشمەرگە ژنەکانمان وا دەنگیداوەتەوە، تا ئەو سنوورەی لەو دواییەدا کۆمپانیایەکی جیهانی بەناوبانگی مۆدەی پۆشاک، جلکوبەرگی ژنانە شەرڤانەکانی کوردی کردۆتە ستایل و بە شانازییەوە ژنانی غەیرە کورد لە شەقامەکانی لەندەن و مۆنتیکارلۆ و پاریس و سەنگافورا...تاد خۆیانی پێبادەدەن و لافی پێوە لێدەدەن.!

بۆ ئەوەی حەقی کەس نەخۆین، دەبێ دەستخۆشیش لەو ژنانە بکەین کە لە بواری سەربازی و لەشکری و مەدەنیدا (وەک پۆلیس و پاسەوان) لە زۆر لە وڵاتاندا خزمەتی گەورە بە وڵاتەکەیان و مرۆڤایەتی دەکەن. بۆیە لە زانستگاو مەڵبەندە ئەکادیمیایەکانی وڵاتانی پێشکەوتوو ڕشتە و بابەتی ژنی چەکدار و سەرباز و پۆلیس بوونەتە جێگەی بایەخ پێدان و لێکۆڵینەوە و تۆژینەوەی زانستی, ئەوەتا پرۆفیسۆر (گێیری کریستیی Gayre Christie) لە زانکۆی تەکنەلۆژیای کوینیسلاند لە ئۆسترالیادا لێکۆڵینەوەیەکی چڕوپڕی دەربارەی ئەو مەسەلەیە نووسیوە بە ناوی (ڕۆڵی پۆلیس، بەراوردکارییەک لە نێوان پۆلیسی پیاو وپۆلیسی ژن) ، کە من حەز دەکەم ئاماژە بە دوو خاڵی گرنگ بکەم کە لە ئاکامی باسەکەیدا ئاماژەم بوو کردوون.:

یەک: پۆلیسی ژن زۆر سەرکەوتووترن لە پۆلیس پیاو لە ئەنجامدانی ئەرک و کارەکانیان، ئەوەش بۆ دووهۆکار دەگەڕێتەوە :

الف : هەڵس وکەوت و ڕەفتار و کەسێتی ژن پتر کاریگەریی بەسەر کەسانی دەروویشتی دا هەیە، خەڵک بە گشتی پتر گوێڕایەڵی ئەوانن و فەرمانەکانیان جوانتر و خێراترجێبەجێدەکەن..

ب : ژنان ئەگەر لە پشت پەردەوەش بێ، هەمیشە هەوڵی ئەوە ئەدەن بە پیاوە هاوپیشەکانیان نیشان بدەن کە ئەوان هیچیان لەوان کەمتر نییە و نابێ نێرینەکان بەوە بنازن کە ماسولکەکانی جەستەیان بەهێزتر و قەبەترە. واتا هەمیشە لە کێبرکێیەتی شاراوەدان و هەوڵدەدەن هەرگیز شکستی و نسکۆ و لاوازی لە جێبەجێکردنی ئەرک و کارەکانیان ڕوونەدات..

دوو: پۆلیسە ژنەکان زۆر کاریگەریان هەبووە لە تێکشاندنی دەسەڵاتی پیاوسالاری لە زۆر کۆمەڵگەی دیکەدا، بەدەر لە کۆمەڵگاکەی خۆیان، ئەمەش تا ڕادەیەکی باش پاشەکشێی بە هێز و دەسەڵاتی پیاوان

کردووە، ئێمرۆ دەبینین ژن، سەرۆککۆمارە، وەزیری بەرگرییە, وەزیری ناوخۆیە و سەرهەد و دەرەجەدارە لە هێزی ئاسمانی و وشکانی و دەریایدا.

لێتان ناشارمەوە، کە من نازانم چەندە نووسەر و دەزگا مەعریفی و ڕوشنبیری و زانستییەکانی کوردستان، بایەخیان بە ژن داوە لە چوارچێوەی (پێشمەرگایەتی و کابانیدا)، چ جۆرە لێکۆڵینە وەو توێژینەوەیەکیان لەو بوارەدا ئەنجامدراوە و بەرنامە و کاریان چییە وچۆنە، شاهیدی دەدەم کە ئێمەی کورد لەم ئان وساتەدا زۆر عەوجە بەو جۆرە لێکۆڵینە و توێژینەوەین، چونکە ڕووبەری جوگرافیای پێگەی ژنانی شەرڤان و چەکدار و پێشمەرگە لە فراوانبووندایەوە دەبێ سەردەمییانە مامەڵەیان لەگەڵدا بکرێت..

نابێ پێشمەرگە پیاوەکان وابزانن کە پایە و ئەرک و مەزنایەتی ئەوان کەمدەکەینەوە ئەگەر بڵێین، ئەرک و بارگرانییەکانی پێشمەرگە ژنەکان چەندبار قورستر و سەختترە لە هی ئەوان. بۆچی؟

چونکی، لە لایەک لەبارەی فیسۆلۆژییەوە پێکاتەی ئۆرگانی جەستەی ژن کەمتر ماسوولکەی تێدایە و ئیسکەکانی وەک هی پیاو پتە و بەهێز نیین. لە لێکۆڵینەوەیەکی زانستیدا لە تاقیگەیەکی زانکۆیەکدا لە مۆسکو گەیشتنە ئەو ئەنجامە: (ڕێژەی ماندوو بوون و کەنفتی ژنێکی جلشۆر، ئەگەر (٣) سەعات جل بشوات یەکسانە بە ڕێژەی ماندوو بوون و کەنەفتی جوتیارێک ئەگەر (٦) سەعات بە گا وەهوجاڕ زەوی بکێڵێ.). لە لایەکی دیکەوە، خانەکانی سۆزداری و هەست و عەتف و بەزەیی لە مێشکی ژندا ڕووبەرێکی فراوانتریان هەیە، بۆیە پەروەردەکردنی منداڵ هەمیشە لە باوەشی دایکدا سەرکەوتووتر و شیاوترە بە بەراورد بە باوەشی باوک با مەسەلەی شیر و مەمکیشی لێ وەدەر بێنین. ئەمە هۆکارێکی گرنگە کە لەسەردەمەکانی پێش زاینەوە ، ژن وەک برینپێچ و پەرستار و سەرپەرشتیار لە بەرەکانی شەڕ و جەنگدا دەستنیشانکراوە و ئەرک و کاری پێسپاردرۆاوە، بڕوانن ئێستاش پەستارەژنەکان لە هەموو نەخۆشخانەکانی جیهاندا زۆرینەن ئەگەر هەر هەمووش نەبن.

بۆ ئەوەی خوێنەری ئازیز، لە پەیامی بابەتەکەماندا نزیک کەینەوە، با سەرێک بە ماڵەکانی کوردەواری خۆمان دابگرین، لە شاردا، ژنان یان ژنی ماڵن یان فەرمانبەر و مامۆستا. ژنانی ماڵ (٢٤) سەعات دەستیان لەکار دایە و هێشتاش گلەیی لە بەختی خۆیان دەکە ن کە کارەکانی ڕۆژانەیان تەواو بۆ مەیسەر نابێ. ژنانی مامۆستا و فەرمانبەریش، شەو وڕۆژی خۆیان دابەشکردوو، زۆریان شەوانەی چێشت و ئاشی ڕۆژانە ئامادە دەکەن و جلشۆری و سەرشۆری بۆ خۆی و منداڵەکانیان دەکەن و بە ڕۆژیش کاروبار و ئەرکی سەرشانی خۆیان لە قوتابخانە و فەرمانگەدا جێبەجێ دەکەن، ئەوانیش هەر بە گلەیین کە زۆر ماندوون و دەستیان بە هیچ ڕاناگا. خۆ گەر بچینە لادێیەکانی خۆمان ئەوە هەر لە حاڵی ژن مەپرسە، کە پتر لە پانزدە ئەرک و ئیشی ڕۆژانەی لەسەر شانە.

کەواتە دەبێ بارگرانییەکانی ئەو ژنە چەند بار قورستر بێت کە هە م پێشمەرگەیە و هەم کەیبانوی ماڵ؟

دوو جۆرە پێشمەرگەی ژنمان هەیە: هێندێکیان تەواوی کاتەکان بە شەووڕۆژ بە درێژای ساڵ چەکبەدەستن و ئەرک و پێشمەرگایەتییان لەسەرە و هێندێکیان لە کاتی دیاریکراودا یان بە گوێرەی ئەرکەکەی واجیبی پێشمەرگایەتی خۆی ئەنجامدەدا. جا لە هەردوو حاڵەتەکەدا بارگرانیی(کابانی و ئیش و کاری پەروەردەکردن)ی هەر لەسەر شانە. چونکە کار هەیە بە پیاوەکەی جێبەجێناکرێ یان لێی نازانێ، بۆ خۆم تاکو ئێستا نەمدیوە پیاوێک لە بەر سێروخوان دانیشتبێ و نانکەری بکات و زۆر بەدەگمەنیش گەسکداری ماڵەکانیان دەکەن و شیردان و منداڵ خاوێنکردن و بێشکەو لایلایەش هەر ئیشی ژنان بووە.

ئەوانە هەموو وادەکەن کە بڵێین، پێبزانین یان نەزانین، ژیانی خێزانی پێشمەرگەی ژندار زۆر جیاوازە لەگەڵ ژیانی خێزانی ئاسایی. چۆن؟

لە خێزانی ئاساییدا ژن تەنیا یەک ماڵی هەیە و بەرپرسی ئەوکارانەیە کە لەچوارچێوە کۆمەڵایەتییەکەی خێزانداریدا بۆی دەست نیشانکراوە، بۆ پێشمەرگەی ژن بەرپرسیاریەتی چەندین ماڵی لە ئەستۆدایە و دەبێ بە گوێرەی (فەرمانی پێشمەرگایەتی)ش جێبەجێیان بکات و کەمتەرخەمی و وەلاوەنان و گوێنەدان بەو فرمانانە، بۆی هەیە ببێتە مایەی نارحەتی و ماڵوێرانی، تا ڕادەی خیانەتکردن ـ.

ماڵەکانی پێشمەرگەی ژن زۆرن و لە هەر یەکێکیاندا جۆرە ئەرک و چالاکییەکی دەکەوێتە ئەستۆ و دەبێ هەمووشیان جێبەجێ بکات وەک:

ماڵی خۆی و خێزانی، کە بە گشتی، بریتییە لە هاوژین و چەند منداڵێکی تەمەن جیاواز ناوماڵ و کۆمەڵێک ئەرکی ڕۆژانەی خێزانە ئاساییەکانی دیکە.

ماڵی سەربازگا: کە دەبێ بە پۆشاکی فەرمی و بە گوێرەی یاساوڕێسای سەربازیی مەشق و ڕاهێنانی

بەردەوامی خۆی بکات و واجیبیش بگرێ.

ماڵی سەنگەر: کە ئەمەیان لە هە موویان قورستر و پیرۆزترە، کاتێک بە کرداری بەشداری لە شەردا دەکات و شان بەشانی پێشمەرگەکانی دیکەدا دەجەنگێ.

ماڵی خەستەخانە: ئەو دەبێ بەشداری لە خوولەکانی برینپێچی و پەرستاریدا کردبێ و هەمیشە ئامادەبێ لەم بوارەدا ئەرکەکانی خۆی جێبەجێ بکات

ماڵی فەرمانگە: کاتێک وەک فەرمانبەرێکی مەدەنی لە بواری خۆی، سەربازی، میدیایی، ڕێکخراوەیی، کاردەکات و بە شوێن و کاتەکەوە پەیوەست دەبێ..

ماڵی کارکردن و کارگە: زۆرجار ژنان بۆ بژێوی ژیانیان لە ماڵ دەردەچن بۆ کارکردن و پەیداکردنی نان، وەک کارکردن لە کارگەی چنین و بەرگدروویەتی و نانکردن و ئارایشتکردن ...تاد

ماڵی چالاکییەکان: بەشداریکردن لە کۆڕو کۆبوونە و سیمینار و خۆپێشاندان و کار ڕێکخستنی کاری پێشمەرگایەتیدا..

ماڵی پرسە و خۆشییەکان: کە دەبێ لە کاتی پرسە یان بۆنەی خۆشی وەک بووک گواستنە و خەنەبەندان و منداڵ بوون ...تاد کە پێویستە ئامادەگی و بەشداری تێدا بکەن..

ماڵی زیندان: کاتێک کە ژنان دەکەونە بەر دەست دوژمنان و لە زیندانەکاندا یەخسیر دەکرێن، ئێمڕۆ بە دەیان ژنانی کورد لە زیندانەکانی ڕژێمەداگیرکەرەکانی کوردستانن.

ماڵی کەمئەنداماان: جا چ پێشمەرگەژنەکە بۆخۆی بە هۆکارێک تووشی نوقوستانی و کەمئەندامیی بووە یان یەکێک(جار هەیە پتر لە یەکێک) لە خانەوادەکەی کەمئەندامە و ئەرکی خزمەتکردنی(خزمەتکردنیان) دەکەوێتە سەر شانی ژنەی ماندوو و کەنەفتی چەکبەشان.

ڕەنگ بێ هێشتاش ماڵی دیکە مابێ و من ئاماژەم پێنەکردبێ، وەک ماڵی قوتابخانە و باخچەی ساوایان وباغچەوانی و باغداری و و شوفێری و کارگوزاریی...تاد

لە کۆتایدا، هەر ئەوەندەم پێدەکرێ کە دەستەونەزەر بەرامبەر پێشمەرگەژنەکان بوەستم و یەکە یەکە دەستی پیرۆزیان ماچ بکەم.

توخوا هەق نییە لە هەموو شارێک پەیکەری پێشمەرگەی ژن ڕوو لەئاسمان بێ و ئێمەش هەر کە بەلایاندا تێپەڕین کرنۆشێکیان بۆ بەرین... خۆزیا

٦/ ٤/ ٢٠١٧ دبلن ـ ئایرلەندا

تێبینی: سەرچاوەکان پارێزراون

گەنجترین دیپلۆماتەکانی جیهان کێن؟

وەرگێڕانی :نەسرین حەداد

سیاسەت لە جیهان دا هەمیشە لەگەڵ سیاسەتمەدارانی بە تەدبیر و بەتەمەن دەناسرێتەوەو گرێدراوە.بەڵام لە نێو ئەو کەسانە دا جار جار گەنجەکانیش دێنەسەرکار .بوونی گەنجانێک کە بوونیان لە پلە و پایە بەرزەکان دا کەمتر چاوەروان دەکرێت.

بەپێی راپۆرتی هەواڵنێریی سیاسەت جی پلاس،چەند کەسایەتیەک لە گەنجترین دیپلۆماتەکانی جیهان کە توانیویانە دژبەرانی بە تەجروبەی خۆیان وەلابنێن و بە پلەو پایەی سیاسی گرینگ بگەن ،بریتین لە :

مری بلک

گەنجترین نوێنەری پارلمانی بەریتانیایە لە ماوەی زیاتر لە ٣٠٠ساڵی رابردوویە.. ئەو خوێندکارێکی بیست ساڵەیە کە توانی داگلاس الکساندر کە یەکێک لە بەرزترین دامەزرێنەرانی حیزب کریکاری بوو شکست بدا.

پروسکۆیا اورومایس.

کچێکی ٢٢ ساڵەی اوگاندایيە ناوبراو یەکێک لە گەنجترین سیاسەتمەدارانی جیهانە کە لە ساڵی ٢٠١٣ لە تەمەنی ١٩ ساڵی توانی پێی بنێتە پارلمانی ئەم وڵاتە ،ئەوتوانی نازناوی گەنجترین سیاسەتمدار وئەندامی پەرلەمانی ئەفریقا بە ناوی خۆی تۆمار بکات.

سباستین کورتس

خوێندەوار لە رشتەی حقووق و ئەندامی حیزب خەڵکی ئوتریشە .ئەوبەدوای هەڵبژاردنی پارلمانی ئەم وڵاتە وەک وەزیری دەرەوەی ئوتریش هەڵبژێردرا کە ئەوکات تەمەنی ٢٧ ساڵ بوو، لە دیسامبری ساڵی ٢٠١٣ هەڵسوراندنی ئەم وەزارەتخانە گرینگەی بە ئەستۆوەبوو. ئەو لەنێو وەزیرەکانی دەرەوەی ئورووپا توانی لە نێوان ئەوکەسانەی کە نێونجی تەمەنیان زیاتر لە ٥٠ ساڵ بوو، نەخشی خۆی بخولقێنێ.

توولیل

ساڵی ١٩٨٥ لە نۆروێژ لە دایک بووە. لە ساڵی ٢٠٠٧ وەکوو شاجوانی وەڵاتەکەی هەڵبژێردراو لە هەمان کات لە ئورووپا ناوبانگی دەرکرد . توو چالاکی خۆی وەک مودڵ دەست پێکرد بەلام ئێستا بریاری داوە کە تێکەڵ بە سیاسەت بێت. ئەو وەک سکرتێری رێکخراوی لاوان لە نۆروێژ چالاکە و وەک جوانترین ژنی سیاسەتمەداری وەڵاتەکەی هەڵبژێردرا.

محمدبن سلمان

لەدایک بووی ساڵی ١٩٨٠ی زایینیە، هەڵگری بروانامەی حقووقە لە زانکۆی مەلیک سعوود لە ریاز

و کارناسی له رشتەی پیوەندیه نێودەوڵەتیەکان له زانکۆی "جورج تاوان"ی ئەمریکا وەرگرتووه .ئەو کوڕی پاشای عەرەبستانه ولەلایەن مەلەک سەلمان وەک وەزیری بەرگری دیاری کراوه . محمدبن سەلمان به گەنجترین وەزیری بەرگری دونیا ناوبانگی دەرکرد . محمدبن سەلمان لەساڵی ٢٠٠٧ وەک راوێژکاری رێکخراوی کارناسانی دەوڵەتی عەرەبستان ودوایی وەک راوێژکاری تایبەتی سلمان بن عبدالعزیز حاکمی ئەوکاتەی ناوچەی ڕیاز دانراوه.

حەنا رەبانی

حەنا ٣٧ ساڵە له ١٩ی نوامبری ساڵی ١٩٧٧(٢٩ی خەزەڵوەری ١٣٥٦) ی هەتاوی له ناوچەی خار رۆژئاوای ناوچەی مولتان له هەرێمی پنجاب لەدایک بووه. ئەو سیاسەتمەدارێکی پاکستان و وەزیری کاروباری دەرەوەی ئەو ولاتەیه که له مانگی ژوئیەی ساڵی ٢٠١١ ئەم کارەی پێی سپێردرا.ئەو گەنجترین شەخس و یەکەمین ژنه که بۆ وەزارەتی دەرەوەی پاکستان دانراوه. له ساڵەکانی ٢٠٠٢ و ٢٠٠٨ وەک نوێنەری ئەنجوومەنی نوێنەرانی خەڵکی پاکستان هەڵبژێردرا و له نێوان ساڵەکانی ٢٠٠٨تا ٢٠١١ وەزیری کاروباری ئابووری و ماڵی ئەم وەڵاته بوو.

عادل التەریفی

٣٥ ساڵەیەو وەزیری کەلتوور و راگەیاندنی وەڵاتی عەرەبستانه له ١٩ ی ئاوریل ١٩٧٩ له شاری بریده چاوی به دونیا هەڵێنا . ئەو بروانامەی لیسانسی له ئەندازیاری هەیه التەیریفی پێش ئەوه مودیری یەکەمی کاناڵی ئەلعەرەبییه بووه وەک لێکۆڵەر و کارشناسی سیاسی لەکاناڵه ماهوارەکانی عەرەبی و نێودەوڵەتی سەرقاڵ بووەو سەرنووسەری شەرق ئەلئەوسەت ومجاهید مجله بووه. پێش لەوانه چاپی هەردوو گۆڤاری الوطن و الریاضی بووه و دوکتۆرای له رشتەی پەیوەندییه نێو نەتەوەییەکان له زانکۆی ئابووری و زانستی سیاسی لەندەنی هەیه .

فرێدریکا مورگینی

لەدایک بووی ١٦ی ژووئەنی ١٩٧٣ له رۆمایه، ئەو ساڵی ٢٠١٤ له جێگای کاترین ئەشتۆن وەک نوێنەری پایه بەرزی یەکیەتیی ئەورووپا له سیاسەتی دەرەکی و کاروباری ئەمنیەتی هەڵبژێردرا.ئەو خوێندنی خۆی له رشتەی فەلسەفەی سیاسی له زانکۆی ساپیتزارم تەواو کرد تێزی کۆتایی لەم رشتەیەدا (پەیوەندی سیاسەت و دیانەت له ئیسلام) دا بووه. فریدریکا له تەمەنی ١٥ ساڵی دا بوو به ئەندامی رێکخراوی لاوانی حیزبی کۆمۆنیستی ئیتالیا. له ساڵی ٢٠٠١ بوو به ئەندامی شوڕای میللی حیزبی چەپی دێموکڕات و له نێنەرانی رەوابتی پەیوەندییەکانی دەرەوەی حیزبی سۆسیال دێموکڕات دا تێکۆشانی هەبووه و لەسەر پرسی پێوەندیدار به برەودان به ئاشتی خۆرهەڵاتی ناوین و پەیوەندی لەگەڵ ئەحزابی سۆسیالیستی ئوروپاو ئەمریکا دا چالاک بوو. به دامەزراندنی حیزبی دێموکڕاتیکی ئیتاڵیا له ساڵی ٢٠٠٧ مورگینی له دەفتەری سکرتێری حیزب والترولترونی، سەرقاڵی کار بوو و له ساڵی ٢٠٠٨ وەک نوێنەری پارلەمانی ئیتاڵیا هەڵبژێردرا . موگرینی له فورییەی ٢٠١٣ وەک وەزیری کاروباری دەرەوه له کابینەی ماتئورنتسی هەڵبژێردراو له ساڵی ٢٠١٤ نوێنەری پایه بەرزی یەکیەتیی ئەورووپا له سیاسەتی دەرەوه و کاروباری ئەمنیەتی بوو.

رۆڵی ژنان لە سیاسەتدا

نووسین :سروە فەتاحی

قورسایی ژنان لە بەرێوەبردنی کۆمەڵگەدا تا چ رادەیەکە؟ ئەرک و دەسەڵاتەکان لە کۆمەڵگەدا بە پێی چ پێوەرێک دابەش دەکرێت؟ ژنان نیوەی کۆمەڵگە پێک دێنن، ئایا لە راستیدا هەر لەو ئاستەدا بەشدارن لە بەڕێوەبردنی وڵاتەکاندا؟ لە دونیای پێشکەتووی ئێستادا تا تارادەیەکی بەرچاو هەڵاواردنەکان نێوان رەگەزی ژن و پیاو ناسراون و بەشیک لە وڵاتانی دیموکرات هەوڵیان داوە کە لە باری یاساییەوە ئەو هەڵاواردنانە بن بڕ بکەن و هەروەها بە سەدان رێکخراوی ناحکوومی لە سەرتاسەری جیهان لە هەوڵدان تا رێگەخۆشکەر بن بۆ لەناوبردنی هەڵاواردن دژی ژنان و بەشدارکردنی هەرچی زیاتریان لە پرۆسەی بەڕێوەبردنی وڵاتەکاندا.

ئەوەیکە روون و بەرچاوە کێشەی ژنان تەنیا نەبوونی یاسا و رێسای گونجاو نیە، بەشیکی بەرچاو لەو تەنگ و چەڵەمەیەی کە لە بەردەم ژناندایە دەگەرێتەوە بۆ عەقلییەتی پیاوسالاری کە لە رابردوودا جێی گرتووە و وەکوو زێهنییەتێکی مێژوویی کۆمەڵگەی خستۆتە ژێر کاریگەریی خۆیەوە، بۆ لەناوبردنی ئەو دیاردەیە کات و بەرنامەیەکی تۆکمە و چرووپڕ پێویستە. لەباری فکرییەوە ژنانێک وەکوو"هانا ئارنت" و "رۆزالوکزامبۆرگ" شوێن پێیان دیارە لە ئەندیشەی سیاسی سەدەی هاوچەرخدا، لە باری پراکتیکی سیاسیشدا هەرچەند کە ژنان لە هەندیک وڵات ئەزموونیکی سەرکەوتووانەیان بووە بۆ بەرێوەبردنی وەڵات بەڵام تا ئێستاش لە باری ئامارییەوە رادەیەکی زۆرکەمترن لە پیاوان ئەویش لە وڵاتانی پیشکەوتوو و دیموکراتدا، "مارگریت تاچر" سەرۆک وەزیرانی بەریتانیا و "ئانگلا مرکل" سەدری ئەعزەمی ئاڵمان رەنگە سەرکەوتووترین ژنانی رۆژئاوایی بن کە هەرکامیان توانیویانە بۆ سێ جار متمانەی خەڵکەکەیان بەدەست بێنن بۆ بەڕێوەبردنی وڵاتەکانیان، لە بەرانبەردا دەبینین لە وڵاتانی وەکوو فەرانسە و ئامریکادا، سەرەرای هەموو یاسا دیموکراتیکان، تا ئێستا هیچ ژنیک نەیتوانیوە سکانی بەڕێوەبردنی وڵات بە دەست بگرێت و "هیلاری کلینتون" و "ماری لۆپن" ژنانێک بوون کە لەم وڵاتانە توانیویانە تەنیا وەکوو رەقیبیک لە بەرانبەر پیاواندا سەر هەڵبێنن، بەڵام نەیانتوانیوە کۆدەنگی خەڵک بە دەست بێنن بۆ گەیشتن بە پۆستی سەرۆک کۆماری. لێرەدا روون و ئاشکرایە کە سەرەڕای بوونی یاسا، عەقلییەتی پیاو سالارە کە بەداخەوە بەسەر بەشیکی بەرچاو لە ژناننیش دا زاڵە و رێگە لە سەرکەوتنی ئەوان دەگرێت لە کێبڕکێی هەڵبژاردن دا.

لە وڵاتانی ئیسلامی و ڕۆژهەڵاتی ناڤین دا هەڵومەرجی سەرکەوتنی سیاسی بۆ ژنان زۆر نالەبارترە و تەنیا دوو نموونەمان هەیە کە ژنان توانیویانە بە بەرزترین ئاستی حووکمرانی وڵات بگەن، "تانسوا چیلر" تەنیا سەرۆک وەزیرانی مێژوویی تورکیەی لاییکە و "بینەزیر بۆتۆ"ش وەکوو تەنیا سەرۆک وەزیری ژن لە مێژووی وڵاتی موسڵمانی پاکستانە. بەربەستی یاسای بنەڕەتی لە بەشێکی زۆر لە وڵاتانی ئیسلامیی، گەورەترین بەربەستە لە سەر ڕێگەی ژنان بۆ گەیشتن بە دەسەڵاتی سیاسی، بۆ نموونە لە یاسای بنەڕەتی ئێراندا یەکێک لە مەرجەکانی بەربژێری بۆ سەرۆک کۆمار ڕەجاڵی سیاسی بوونە، کە بە ئاشکرا ژنان بێبەش دەکات لە بەشداری ڕاستەوخۆ لەم پرۆسەیەدا، بەربەستە یاساییەکان کە خۆی لە خوێندەوەی پیاوسالارانە لە ئایین و مەزهەب سەرچاوە دەگرێت بۆتە هۆکارێک کە هەڵاواردنی ڕەگەزی لە بوارەکانی دیکەیش وەکوو چاند و هونەر وکولتور ڕەوتیکی ئاسایی بگرێتە خۆێ و تەنانەت کاریگەری ڕاستەو خۆ بکاتە سەر ناخی ژنان و هەستی بڕوا بە خۆبوون لە ناخی ئەواندا بکوژێت، تا جێگایەک کە دەبینین تەنانەت لە پلەکانی خوارتری بەشداری لە پرۆسەی سیاسی دا وەکوو نوێنەرایەتی پارلمان و شوورای شاریش ڕۆڵی ژنان لە جەریانی خۆ بەربژێرکردن و تەنانەت دەنگدانیش زۆر کەم ڕەنگە، ڕەوتی بیرۆکەی پیاو سالار تەنانەت دەستی کێشاوەتە سەر ئێلیتی کۆمەڵگاش، پارتە سیاسیەکانی وەڵاتە ئیسلامییەکان بە گشتی، هەرچەند خۆیان بە سکۆلار بزانن بەڵام نەیانتوانیوە خۆیان لە ژێر باندۆڕی نەریتی دواکەوتوو دەرباز بکەن و هێشتا رادەی ژنان لە ئاستی سەرەوەی بەڕێوە بەری ئەو حزبیانە بە بەراوەرد لەگەڵ پیاوان زۆر کەمە، ژنان لەم بەشە لە جیهاندا هێشتا ڕێگەیەکی درێژیان لە بەردەمدایە بۆ گەییشتن بە هەموو مافەکانیان و یەکم هەنگاویان لەم بارەیەدا دەتوانێ هەوڵدان بۆ بە توانا کردنی ژنان و پەرە پێدان بە هەستی بڕوا بە خۆکردنیان بێت تابتوانن ئاستەنگەکانی بەردەم سەرکەوتنیان لە ناو بەرن.

زیادبوونی کێش لە ماوەی دوو گیانی

ئامادەکردنی:تامان محەمەد

زیادبوونی کێش لە ماوەی دوو گیانی دا بە خواردنی خۆراکی تەندروست هاوسەنگ نیشانەیەکی باشە لە نیشاندان کە کۆرپەلەکەت لە بارێکی باش دایە لە وەرگرتنی خۆراکی پێویست بۆ گەشەیەکی تەندروست. پیویست ناکات لە جیاتی دووکەس نان بخۆیت لەکاتی دوو گیانیدا، راستە تۆ پێویستت بە گەرمۆکی وزەی زیاتر هەیە لە خۆراکی دەوڵەمەند بۆئەوەی یارمەتی گەشەیەکی تەندروستی کۆرپەلەکەت بدەیت بە گشتی هەر دووگیانێک پێویستی بە ١٠٠تا ٣٠٠ گەرمۆکی زیاد هەیە لە ماوەی دووگیانیدا بە بەراورد لەگەڵ پێش دووگیانبوون. بەڵام عەمەش جێگیر نییە. پێویستە سەردانی پزیشکی پسپۆڕ بکرێت بۆ دەستنیشان کردنی تەواو گونجاو ئافرەتێکی کێش مامناوەند پێش بە دووگیانبوون، بە نزیکەی ١١ بۆ ١٥ کیلۆگرام زیاد دەکات لەکاتی دووگیانبوون. ئافرەتانی کێش کەم پێش دووگیانبوون بە نزیکەی ١٢،٥ بۆ ٢١ کیلۆگرام زیاد دەکەن لە کاتی دووگیانبوون. بەڵام ئافرەتانی کێش زیاد پێش بە دووگیانبوون ، نزیکەی ٧ بۆ ١٢ کیلۆگرام زیاد دەکەن لەکاتی دووگیانبوون. بە گشتی پێویستە تۆ لە سێ مانگی یەکەم ١ پاوەند واتە نزیکەی نیو کیلۆگرام زیاد بکەیت، بەڵام ئەگەر بڕوات وایە جمکەت هەیە ئەوا دەبێت بە نزیکەی ١٥ بۆ ٢٠ کیلۆگرام زیاد بکەیت لەکاتی دووگیانی. سەرچاوەی زیادبوونی کێش لە کاتی دووگیانی بریتییە لە : (کۆرپەلە ٣،٥کیلۆگرام، ریلاش١،٣ کیلۆگرام، گەورە ببونی منداڵدان ١بۆ ٢ کیلۆگرام سەرچاوەی خوێن ١،٨ کیلۆگرام چەوری خەزن کراوە ٤بۆ٢،٢ کیلۆگرام دوای دووگیانی زۆری ئەم زیادی کێشانە نامێنن، بەڵام بۆ گەڕانەوەی باری لەش بۆ پێش دووگیانبوون ٢تا٤ مانگ پێویستە هەروەها دابەزینی کێش دوای دووگیانی نەک تەنها شتێکی ئەستەم نییە بەڵکو گرانیش نییە بەڵام پێویستی بە وەرزش و ڕێکخستنی خۆراک و ئارامی هەیە بە هیچ شێوەیەک ڕێگەپێنەدراوەدا ببەزێندرێت ، لە کاتی دووگیانی- بڤەیە. هەردووکتان (تۆ لەگەڵ کۆرپەلە) پێویستیان بە خۆراکی تەواو هەیە، بۆ ئەوەی لە بارێکی تەندروستدا بن ئەگەر تۆ کێشێکی زۆرترت زیاد کرد لە کاتی دووگیانی (زیاتر لەوەی بە باش زانراوە) لەسەرەتای دووگیانی هەرگیز هەوڵ مەدە بۆ دابەزاندنی کێش. دڵنیابە لە خواردنی خۆراکی هەمەجۆر بۆ وەرگرتنی نرخی خۆراکی پێویست بۆخۆت و کۆرپەلەت، بەڵام لێرەدا چەند ئامۆژگاریەک دەخرێتە بەر دیدی خوێنەران بۆ هێواش کردنی زیادبوونی کێش(١-چەوری کەم کەوە لە خۆراک،٢-شیرنەمەنی و خواردنەوە شەکریەکان کەم بکەوە) بەهیوای تەندروستیەکی باش بۆ هەموو دایکێک.

کاریگەری وەرزش لە سەر پیوەندی نێوان گەلان

نووسین:رەحیم ئەحمەدی

لە پاش ساڵی ١٨٩٦ کە بیرۆکەی گشتگیر کردنی وەرزش لە لایەن «بارۆن پیردۆ» ی فەرانسەوی هاتە ئاراوە، زۆربەی بیرمەندانی وەرزشی جیهان کۆک بوون لە سەر ئەوەی کە نێوەرۆک و جەوهەری وەرزش، تەندروستی ، دەرەتانی کار، جووڵە وبزاوت ، دەرخستنی مێژوو کولتووری گەلان، سەرچاوەی داهات، پەروەردە،دروست کردنی تاکی بلیمەت یان ئەستێرە و... بێت. هەر بۆیە فیدراسیۆنە نێودەوڵەتیەکانی وەرزش ڕێگە نادەن کە دەسەلاتی سیاسی دەستێوەردان لە کار و چالاکیەکانی ئەواندا بکات. گشتگیر بوونی وەرزش لە وسەردەمەدا وایکردووە کە خەڵکانی دنیا بە هەموو پێکهاتەکانییەوە ، هەر لە ڕەش وسپی ، دەوڵەمەند وهەژار، پیر و لاو بە گشتی ، گەورەو بچووک بە هەستیارییەوە بروانە ڕووداو و دەرەنجامەکانی وەرزش. کاتێک یانە،یان هەڵبژاردەیەکی وەرزشی سەرکەوتنێکی بەر چاو لە سەر ئاستی نێو دەوڵەتیدا دەستەبەر دەکات، مێدیا وەرزشییەکانی وڵاتان هەوڵ دەدەن جیا لە چۆنیەتی بە دەستهێنانی سەرکەوتنە وەرزشییەکە ، بۆ ماوەیەک تیشک بخەنە سەر داب ونەریتە جوانەکانی جەڵکانی دانیشتووی ئەو ناوچەیە و باس لە جوگرافیا، مێژوو،کولتوور، زمان ، داب و نەریت و دەیان شتی لەو بابەتە کە دەکەونە بەر چاوی کامێراکانەوە.بۆ نموونە؛ « خوان گە مپێر « دامەزێنەری یانەی بارسا لە ساڵی ١٨٩٩دا هەوڵی دا لە ڕێگای یانەی جەماوەری بارساوە هاواری حەقخوازانەی نەتەوەی کەتەلۆنیا هەڵکەوتوو لە ولاتی ئێسپانیا بە گۆی ڕای گشتی و ئەنجوومەنی ئاسایشی نەتەوە یەکگرتووەکان بگەیە نێت، کە ئەم شێوازە لە

خەباتی ڕەوای ڕزگاریخوازی کەتەلۆنییەکان تاکوو ئێستاش هەر بەردەوامە،بە مەبەستی دەستەبەر کردنی سەربەخۆیی هەرێمی کەتەلۆنیا و ئاڵای بزووتنەوەی ڕزگاری خوازی کەتەلۆنییەکانیش هەر شەکاوەیە. وەرزش هەمیشە لە بە دیارخستنی کولتوور و مێژووی گەلاندا ڕۆڵی سەرەکی هەبووە. لە ڕاستیدا دەکرێ بڵێین بە بوونی کاریگەری وەرزش و دەرنجامە جوانەکانی لەو سەردەمەدا بۆتە بالیۆزی گەلان و وڵاتان. بەو هیوایە ئێمەی کوردیش ڕۆژێک هەوڵ بۆ بە جیهانی کردنی وەرزش بدەین، تاکوو خەڵکانی جیهان بزانن زیاتر لە ٤٠ میلیون مرۆڤی کورد لە سەردەمی بە جیهانیبووندا بۆ حاشا لێکردن نابن.

«پەیامی یەکیەتی ژنانی دیموکراتی کوردستان بەبۆنەی ٢٥ نوامبەر رۆژی جیهانی بەرەنگاربوونەوەی توندووتیژی دژی ژنان»

توندووتیژی دژ بەژنان دیاریدەیەکی جیهانییەو تایبەت نیە بە ولات و کلتوورو ئاینێک بەلکو هەموو جیهان دەگرێتەوە ،بۆیە بنبرکردنی پێویستی بەخەباتێکی جیهانییە، خەبات و هەوڵدان بۆ نەهێشتنی هەڵاواردن و ئەوەی کە مرۆڤەکان بە پێی رەگەز دەستەبەندی نەکرێن و هەر بەو بیانوویە نەکەونە بەر ئازار و هەرەشە و توندووتیژی پێویستی بە نەزمو دیسپلینێکی تازە هەیە بۆ بەدەست هێنانی ئەوەش پێویستی بە خستنەگەری تواناکانی خۆمانە. رێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان لە ١٧ ئۆکتۆبەری سالی ١٩٩٩ رۆژی ٢٥ ی نوامبەری هەموو سالێکی وەک رۆژی جیهانی بەرەنگاربوونەوەی توندوتیژی دژی ژنان دیاری کرد، بەهۆی کوژرانی سێ خوشک پێکەوە لە میرابال کە داخوازیکەری یەکسانی رەگەزی بوون.ئەوەش سەلمێنەری ئەوەیە کە توندووتیژی تایبەت بە ولاتێک یا ناوچەیەک نیە، بەگشتی لە ئاستی جیهاندا توندووتیژی زۆرە بەتایبەت بەرامبەر بە ژنان ،لە کۆمەڵگا رۆژهەلاتیەکان بەتایبەت ئەو کۆمەڵگایانەی کە تا ئێستاش ئاین و کلتوور دەوری سەرەکی دەگێرن لە هەموو پەیوەندیاکانی مرۆڤ دا توندووتیژی بەشێوەیەکی بەرچاو هەیە ئەمەش بەشێکی دەگەرێتەوە بۆ ئەوەی کە بەدرێژایی هەزاران سال ژن وەک بوونەوەرێکی لاواز و بێ دەسەلات ژیاوەو هەر ئەوەش وای کردووە کە لەمەترسی توندووتیژی دابێت. پیاوانیش بەهۆی ئەوەی کە هەمیشە خاوەن دەسەلات و هێز بوون چ لەنێو ماڵ و چ لەدەرەوە هەموو هێزو دەسەلاتێکیان هەبووە، هەروەها ئاینیش ئەو هێز ودەسەلاتەی بۆ پتەو کردوون ، بەو هۆیەوە جۆرێک کلتوور دروست بووە کە بە ئاسانی ناتوانرێ لەکۆمەڵگا لاببرێت ئەویش کلتوورو فەرهەنگی پیاوسالارییە کە ژن بە لاواز و کەم هێز چاولێدەکات. لە سەرتاسەری جیهان و لە رادەی جۆراوجۆردا ئەم دیاریدە دژە ئینسانییە چ بەشێوەی لێدان و سوکایەتی پێکردن ودەست درێژی جنسی و باقی جۆرەکانی توندوتیژی جەستەیی خۆی دەردەخات وئاسەوارە نێگەتیڤەکانی لەسەر رۆح و رەوانی ژنان خۆی دەنوێنێ. سیمای دزێوی توندووتیژی لە ئازارو ئەشکەنجەی ژنان هەر لەمنداڵیەوە دەست پێدەکات لەهەر زەمەنێکدا بەسەرنجدان بە پێکهاتەو بارودۆخی ژنان لە نێو کۆمەلگادا دەگۆردرێ وپێناسەی فرە چەشن لەخۆ دەگرێ. توندووتیژی لە ئێرانی بندەستی کۆماری ئیسلامی تایبەتمەندی خۆی هەیە ،ئەگەر لە کۆمەڵگاکانی دیکە کلتوورو هێندێک داب ونەریتی توندووتیژی بەدژی ژنان پەرەیان پێدەدرێ ،لە کۆمەڵگای ئێران دا ئەوە سیستمی دەسەلاتداریێتی زۆرترین توندووتیژی دژی هەمووتاکەکان و بەتایبەت ژنان بەکاردەهێنێ ، بەئاشکرا لەیاساکانی کۆماری ئیسلامیدا مافی ژن پێشێل کراوەو وەک کەسێکی پلە دوو چاو لێدەکرێت. سەنگسار کردنی ژن و حیجابی زۆرەملێ نەبوونی مافی جیابوونەوە و زۆر شتی دیکە لە پێناسە سەرەکیەکانی دژە ژنبوونی کۆماری ئیسلامییە ، هەربۆیە دەوڵەت و یاسا رۆلی سەرەکی دەگێرن لە پەرەپێدانی توندووتیژی چونکە بەرەسمی و بە یاسا توندووتیژی لە کۆمەڵگادا نەهادینە کردووە ئەمەش بۆتە رێگرێکی گەورە لەبەردەم خەبات دژی توندووتیژی .بۆیە سیستمی دەسەلاتداریێتی و یاسا دەوری گرنگیان هەیە، لە هەر کۆمەڵگایەک بۆ بەجێ هێشتنی فەرهەنگ و کلتووری نوێ بەداخەوە لە ئێران نە سیستمی دەسەلاتداریێتی و نە یاسا هیچ کامیان لەخزمەت بردنەسەرەوەی ئاستی رۆشنبیری کۆمەڵگا نین بەلکو یاساکانی کۆماری ئیسلامی پر لە هەلاواردنن دژی ژنان و بە ئاشکرا مافەکانی تاک بەگشتی و ژنان بەتایبەتی تێیدا پێشێل کراوە رۆژانە لە ئێران بەبەرچاوی خەلکەوە خەلک ئێعدام دەکرێت

،سووکایەتی بەژنانی بێ حیجاب دەکرێت ،هەموو ئازادیە تاکەکەسیەکان زەوت کراون ، میدیاو راگەیەنراوەکانیش لەخزمەت بەرژەوەندیەکانی دەسەڵاتداران دان ،ئەمەش وادەکات چ سیستمی پەروەردە چ میدیا چ یاساو کلتوور هەموو بەرهەمهێنەری توندوتیژی بن و بەردەوام دووبارە بکرێنەوە.

بۆ بەدەست هێنانی مافەکانی تاک بەگشتی و مافەکانی ژنان بەتایبەتی ئەرکی هەموو ڕێکخراو و NCO کانە کە لەو راستایەدا کار بکەن بۆ نەمانی هەر جۆرە هەڵاواردنێکی رەگەزی وهێنانەدی یەکسانی لە کۆمەڵگای مرۆڤایەتیی دا.

یەکیەتی ژنانی دێموکراتی کوردستان خەبات دەکات دژی هەرجۆرە توندوتیژیەک دژ بەژنان، لەم پێوەندییەدا هەر لەسەرەتای دامەزراندنییەوە هەوڵی دۆزینەوەی چارەسەری ئەو دیاریدەیەی داوەو لە هەمانکاتدا هەمیشە لەپێناو وشیار کردنەوەی ژنان سەبارەت بە مافەکانی خۆیان لە چالاکی جۆراوجۆردا خزمەتی کردووە .

یەکیەتی ژنانی دێموکراتی کوردستان

٢٢ نوامبری ٢٠١٦ زایینی

پەیامی یەکیەتی ژنانی دیموکراتی کوردستان بە بۆنەی ٨ی مارس

ژنانی ئازادیخواز و دەروەستی نەتەوەی کورد
به بۆنەی ٨ی مارس ڕۆژی نێونەتەوەیی ژنان گەرمترین پیرۆزبایی پێشکەش بە ئێوه بەشدارانی ئازیز، یەکسانیخوازانی ژن و پیاو لە سەرانسەری جیهان و به تایبەتی ژنانی کورد دەکەین .

بەڕێزان :

خەبات بۆ ئازادی و وەدیهاتنی دادپەروەری و ڕێز گرتن لە بەها مرۆڤایەتیەکان مێژوویەکی دوور و درێژ، پر کەند و کۆسپ و پڕ لە گیانفیدایی و قوربانیدانی هەیە، لەو نێوانەدا خەباتی ژنان بۆ وەدستهێنانی سەرەتاییترین مافەکان و پێکهێنانی کۆمەڵگایەکی یەکسان بۆ ژن و پیاو، گەلێک لاپەرەی زێرینی لە مێژووی مرۆڤایەتیدا تۆمار کردووه.

یەکێک لەو ڕۆژه مێژووییانەی کە ژنان بە گشتی و پیاوانی پێشکەوتوو و هەڵگری بیری نوێخواز، لەچوارچێوەی خەباتی ژنان لە پێناوی سەربەستی و یەکسانیدا بەرزی دەنرخێنن، ڕۆژی ٨ مارس، ڕۆژی جیهانی ژنانه..بە ئاوڕ دانەوەیەکی کورت لەم یاده، ئەو ڕاستیەما

ن بۆ دەردەکەوێت كە دیاری کردنی ئەو ڕۆژه بۆ ڕۆژی نێونەتەوەیی ژنان بە چەندین قۆناخو لە هەڵو مەرجی دژوار دا بڕیاری لەسەر دراوه.

لە وەها ڕۆژێکدا، لە ساڵی ١٨٧٥ی زایینی، ژنانی کرێکاری کارخانەی ڕستن و چنینی شاری نیویۆرکی وڵاته یەکگرتووەکانی ئامریکا به نارەزایەتی دەربڕین بەرانبەر بە کەمیی موچه ، ڕێپێوانێکی هێمنانه بەڕیوه دەبەن و بەداخەوه پۆلیس بەرورووبان دەبێتەوه و کۆمەلێکیان لێبریندار دەکات و کۆمەلێکیان لێ شەهید دەکەن، . لەو ساڵە بەدواوه ئەم حەرەکەته بەردەوام پەره دەستێنێت تاکوو ساڵی ١٩٧٧ ، یونسکۆ ڕۆژی ٨ی مارس، وەک ڕۆژی نێونەتەوەیی ژنان رادەگەینێت و لەو ساڵەوه هەتا ئێستا بەم بۆنەیەوه ڕێز لە ژنان و خەبات و تێکۆشانیان دەگیردرێت.

لەکاتێکدا ئەم ساڵ یادی ٨ی مارس دەکەینەوه کە ژنانی ئێران بەگشتی و ژنانی کورد بە تایبەتی لە سەرەتاییترین مافەکانی خۆیان بێبەشن و لەوەش زیاتر ژنانی نەتەوه بندەستەکانی ئێران وەک شارومەندی پلە ٢ لێیان دەرواندرێ. لە یاسای بنەرەتی حکوومەتی دواکەوتووی ئێراندا، دەیان قەید و بەند بۆ ژنان دانراوه کە لە سەرەتاییترین مافه ئینسانیەکان بێبەشیان دەکات. بەڵام به لە خۆبوردوویی ژنانو کچانو بەرخۆدانو تێکۆشانیان به تایبەتی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا، سەرکەوتوو نەبوه، بۆیه پێویسته بە ئومێدی زیاتر بڕوانینه خەباتی مەدەنیو چالاکییه بوێرانەکانی ژنان لە هەموو بوارەکانی نێو کۆمەڵگای داخراو لە ئێران دا.

ئەمرۆ ڕۆژی پەیمان تازه کردنەوەیه بۆ خەبات بۆ ئازادی ومافەکانی ژنان . مەعلومه ئەم ڕۆژه ڕۆژی خەباتی بزوتنەوەی ژنانه دژ به چەوسانەوەی نیزامی سەرەڕۆیانەی سەرمایەداری کە لە ئەمریکا ژنان هەقدەستیان پێ نەدەدان و مافیان دەخوورا. بەڵام بەداخەوه ئەمرۆکه تەنها ژنان لە رووی چینایەتیەوه بێ مافیان پێ ناکرێت بەڵکو ئازارو ئەشکەنجه دەدرێن و دەکوژرێن . چەوسانەوەی ژنان لە کۆمەڵگاکاندا جیاوازه و بەشێوازی جۆراجۆر سوکایەتیان پێ دەکرێت یان دەکوژرێن . دەکرێت هەموو ڕۆژەکان بکەینه ڕۆژی نارەزایەتی

دژ به چەوسانەوەی ژنان ، بەڵام ئەمرۆ وەک رۆژێکی مێژووی سەیر دەکرێت ولەم رۆژەدا ، ژنان وپیاوانی یەکسانی خواز لەم رۆژەدا پەیمان تازە دەکەنەوە دژ بە چەوسانەوەی ژنان خەبات بکەن و هەموومان لەم ریگایەدا هەوڵ دەدەین تا مافەکانی ژنان دەستەبەر نەبێت ، نەوەستین .

بەڕێزان :

ژنانی کورد سەلماندوویانە کە تێکۆشان بۆ ئازادی و رزگاریی خۆیان لە چەوسانەوە و بێبەشی، بە بەشێکی جیانەکراوە لە خەباتی گەلەکەیان بۆ ئازادی و دابینکردنی مافە سیاسی و نەتەوایەتییەکانی دەزانن، هەربۆیەش لە ریزی حیزبە سیاسییەکانی کورد رێکخراوە ناحکوومییەکان و بەگشتی لەهەر مەجالێکدا بۆیان بگونجێ، شان بە شانی پیاوانی کورد فیداکاری دەکەن و قوربانی دەدەن.

ئێمە وەک یەکیەتیی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان لەو یادە پیرۆزەدا وێرای بەرز نرخاندنی خەبات و تێکۆشانی ژنانی ئێران بەگشتی و کوردستان بە تایبەتی رادەگەینین کە پێویستە ئێمە ژنانی کورد یەکگرتووانە و کۆڵنەدەرانە، بە جیاوازی فیکریەوە، لە رێگای وەدەستهێنانی سەرجەم مافە نەتەوەیی و ئینسانیەکانمان هەنگاوەکانمان شێلگیرتر لە رابردوو هەڵگرین و ئاواتەخوازین بە هاوکاری سەرجەم ژنان و پیاوان و رێکخراوە مودێرن و پێشکەوتوخوازەکان کۆمەڵگایەکی یەکسان و پڕ لە جوانی بنیات بنێین.

کۆمیتەی بەڕێوەبەریی یەکیەتی ژنانی دێموکراتی کوردستان

٨ی مارسی ١٣٩٥ی هەتاویی

پەیامی یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان بە بۆنەی ٢٤ی ڕەشەممە، ساڵوەگەڕی دامەزرانی یەکیەتی ژنان

سەرەتا بە بۆنەی ٧١ەمین ساڵرۆژی دامەزرانی یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان گەرمترین پیرۆزبایی پیشکەش بە هەموو خەڵکی کوردستان و بە تایبەتی ژنانی مافخوازی کوردستان و هەموو ئەندامان و لایەنگرانی یەکیەتی ژنان دەکەم.

٧١ ساڵ بەر لە ئێستا لە هەل و مەرجێکی سیاسی مێژوویی تایبەتدا کە بۆ جووڵانەوەی گەلی کورد لە کوردستانی ڕۆژهەڵات دا ڕەخسا و بەرهەمەکەی بوو بە دامەزراندنی یەکەمین کۆماری دێموکڕاتیکی کوردستان بە سەرۆکایەتی پێشەوای نەمر قازی محەممەد. کۆماری کوردستان لە ماوەی ١١ مانگی دەستەڵاتی پڕئەزموونی خۆیدا گەلێک دەستکەوتی گەورەو بە نرخی لە مێژووی ڕزگاریخوازی نەتەوەکەماندا تۆمار کرد. یەکێک لەو دەستکەوتە بەنرخانە دامەزراندنی ڕێکخراوی یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان بوو.

دامەزراندنی ڕێکخراوی تایبەت بە ژنان لەو سەردەمە دا کە کۆمەڵگای ئێران بە گشتیو کۆماڵگای کوردستان بە تایبەتی زۆر سوننەتی و لە باری فەرهەنگیو کۆمەڵایەتیو سیاسیەوە لەو پەڕی دواکەوتوویی دابوو، وەک دەرفەتێکی زێڕین لە بەر دەم ژنانی کورد دا کرایەوەو ژنان توانیان بۆ یەکەم جار داخوازییەکانی خۆیان بێننە گۆڕێو لە تەشەکولی تایبەت بە خۆیان دا بۆ ئامانجەکانیان تێبکۆشن.

هاوکات دامەزراندنی یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان لەو هەلو مەرجە سیاسیو کۆمەڵایەتیەی ئەو کاتدا بە وەرچەرخانێکی مێژوویی گرینگ و نوێ لە بزاڤی ڕزگاریخوازی گەلی کوردو بەتایبەتی خەبات و تێکۆشانی ژنان دێتە ئەژمار. ئامانجەکانی دامەزراندنی ئەم ڕێکخراوەیە هەوڵدان بوو بۆ ڕێکخستن و گەشە پێدانی بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی ژنان و هاندانیان بۆ بەشداری کردنی چالاکانە لە پرسە نەتەوەیی و کۆمەڵایەتیەکاندا.

جێی خۆیەتی لەو بۆنە پیرۆزە دا سەری ڕێزو وەفا بۆ دامەزرێنەری یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان لە سەرووی هەموویانەوە پێشەوای نەمرو مەرحوومی مینا خانمی قازی یەکەم بەرپرسی ئەو ڕێکخراوەیە دانەوێنین.

ژنانی مافخوازو تێکۆشەر!

لە کاتێکدا یادی دامەزرانی یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان دەکەینەوە کە جیهان بە گشتیو ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بە تایبەتی، بە قۆناغێکی سەختو دشوار دا تێدەپەڕێ. تێرۆریزمی نێودەوڵەتی لە ژێر ناوی جۆراجۆر دژایەتی هەموو نەتەوەو ئایینێک دەکاو لە هەر جۆرە کردەوەیەکی دژی ئینسانی کەڵک وەردەگرێ. کوشتو کوشتاری خەڵکی بێدیفاع لە لایەن ئەو ڕێکخراوە تێرۆریستانەوە بۆتە هۆی کۆچی بە کۆمەڵی مرۆڤەکان بە تایبەتی لاوەکان. بارودۆخی ناوچەی ڕۆژهەڵات بە ئاقارێک گەیشتوە کە دەوڵەتەکان تەنانەت بیر لە گۆڕینی نەخشەی جۆغرافیایی ناوچەکە بکەنەوە. خەبات و تێکۆشانی ژنانی جیهان شکڵێکی نوێی بە خۆیەوە گرتوە و ژنانی کورد زیاتر لە پێشوو لە هەموو بوارەکانی ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتیو فەرهەنگی لە مەیدان دانو لە هەموو دامەزراوەکان ڕۆڵی بەرچاو دەگێڕنو شان بە شانی پیاوان بەرەو پێش دەڕۆن.

هاوکات خەباتی ژنانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان سەرەڕای بەربەستەکانو سەرکوتەکانی کۆماری ئیسلامی، وێڕای خەباتو تێکۆشانی ژنانی ئێران بۆ گۆڕینی یاسای دژە ژنی کۆماری ئیسلامی بەرچاو بووەو هەموو کات پێشەنگی بزووتنەوەکانی ئازادیخوازی لە وڵات دابوونەو خۆڕاگرانە بەربەرەکانی بۆ مافە ڕەواکانی خۆیان دەکەنو

له پەنا ئەوەش دا مەسەلەی نەتەوایەتیان لە بیر نەکردوەو قوربانیان بۆ داوە.
یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان داوا لە ژنانی ئێران و بە تایبەتی ژنانی مافخوازی کوردستان دەکا کە بە لەبەر چاو گرتنی گۆڕانکارییەکان، بە بردنە سەری ئاستی هۆشیاری و داخوازە ڕەواکانی خۆیان هەوڵ بدەن هێزو پۆتانسیلی بزووتنەوەی ژنان لە چوارچێوەی ڕێکخراوەییدا ڕێک بخەنو لە هەر دەرفەتێک بۆ شکڵ گرتنی مرۆڤ سالاری لە کۆمەڵگادا کەڵک وەرگرن. دڵنیا بن یەکیەتی ژنان پشتیوانی لە خەباتی ڕەوایان دەکا و پەیمان و بەڵێنی لەگەڵ ژنانی کوردستان نوێ دەکەتاوە کە تا وەدیهاتنی ئامانجە ئینسانیەکانی ژنان لە تێکۆشان ناوەستێ و بەردەوامە لە خەبات.
هەر لەو بۆنە پیرۆزە دا جێی خۆیەتی کە سپاسو پێزانینی خۆمان بۆ پشتگیری و ڕێنوێنەکانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان بکەین کە هەر دەم پشتیوانێکی بە هێزی ڕێکخراوەکەمانن لە بەرەو پێش بردنی خەباتی رزگاریخوازی ژنانی کوردستان.
پیرۆز بێ ٢٤ی ڕەشەممە ٧١ەمین ساڵوەگەڕی دامەزرانی یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان

یەکیەتی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان
٢٤ی ڕەشەممەی ١٣٩٥

پەیامی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بەبۆنەی ٧١ ساڵەی دامەزرانی یەکیەتیی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان

بەڕێزان، هاوڕێیانی ئازیز لە یەکیەتیی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان! سەرەتا بەبۆنەی ٧١ ساڵەی دامەزرانی ڕێکخراوەکەتان، یەکیەتیی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان پیرۆزباییتان پێدەڵێین. هیوادارین ڕێکخراوەکەتان بەو هەگبە پڕ لە ئەزموون و تێکۆشانە، بەو مێژووە پڕشنگدارە لە چالاکیی بێ وچان و، بەو هەمووە تین و گوڕەی لە گۆڕەپانی خەبات بۆ یەکسانیدا هەیەتی، بتوانێ ترۆپکی ڕزگاری بۆ ژنان وەدی بێنێ و بەری دەیان ساڵ خەباتی نەسرەوتووانەی بە وەدیهاتنی ئامانجە نەتەوەیی و یەکسانیخوازەکانی هەڵبگرێتەوە.

بەڕێزان! ڕێکخراوەکەتان ٧١ ساڵ لەوە پێش لەسەر دەستی پێشەوا قازی محەممەد، یەکەم سەرۆک کۆماری کورد دامەزرا. پێشەوای نەمر کە خەونی گەورەی سەربەستیی نەتەوەکەی بوو، ئیمان و باوەڕی بەوە هەبوو کە هەتا ژنان وەک نیوەی کۆمەڵ بە مافەکانیان نەگەن و هاوبەشی چارەنووس و مان و نەمانی نەتەوەکەیان نەبن، ئەوە نەتەوەیە ڕزگاری نابێ. هەر بۆیەش بێ دروشمدان بە کردەوە قۆڵی هەڵماڵی و لە پشتی خاتوونە بەڕێزەکەی، مینا خانمی پڕشکۆ وەستا و هانی دا کە بێتە مەیدان و بە دامەزرانی ڕێکخراوی یەکیەتیی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان خاوەنداریەتی لە پرسی ژنان لە کۆمەڵگا و ماف و داواکانیان بکا.

مێژووی یەکیەتیی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان لە ٧ دەیەی ڕابردوودا بەشێکە لە مێژوو، چارەنووس و ڕەوتێک کە بزاوتی سیاسیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بڕیویەتی. هەر کات بڵێسەی شۆڕش بەتین بووە و کورد توانیویەتی خۆی ئیدارە بکا، یەکیەتیی ژنان لە گۆڕەپانی سەرەکیی تێکۆشانەکە بووە و لە پێناو دابینبوونی مافەکانی ژناندا تێکۆشاوە؛ لەو کاتانەشدا کە زەبروزەنگ و گوشاری هێزی سەرکوتی کۆماری ئیسلامی ویستوویەتی تەنگ بە بزووتنەوەی کورد هەڵچنێ، ئەوا دیسان ڕێکخراوەکەتان نەسرەوتووانە لە مەیداندا ماوەتەوە و ئالای خەباتی یەکسانی و نەتەوەیی شەکاوە ڕاگرتوە. لە خۆڕا نییە کە دەبینین ئەگەر تا چەند دەیە لەوە پێش سیاسەت و چالاکیی مەدەنی و کۆمەڵایەتی بە پرسێکی پیاوانە دادەنرا، ئێستا لە سایەی پێگەیشتوویی ژنانی کورددا کە بەشێکی بۆ کار و تێکۆشانی ڕێکخراوەکەی ئێوەش دەگەڕێتەوە؛ ژنان شانبەشانی پیاوان لە ڕیزی پێشەوەی خەبات و تێکۆشاندان.

لە ئێستادا بوونی زیاتر لە ٢٠ زیندانیی سیاسیی ژن لە کوردستان لە گرتووخانەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێراندا پێمان دەڵێن کە ژنانی کورد بە کردەوە لە مەیدانەکەن و ئامادەن تێچووی قورسی بەشداریی خۆیان لە سیاسەت و بوارە کۆمەڵایەتی و مەدەنییەکانی دیکەدا بدەن. بەڕێزان! ئێمە لە ڕێکخراوی یەکیەتیی لاوانی دێموکڕاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان کە وەک ئێوە خۆمان بە یادگار و هەروەها میراتگری بایەخە دێموکراتیکەکانی کۆماری کوردستان دەزانین، لە بڕینی ئەو ڕێگە سەختەدا خۆمان بە پاڵپشتی ئێوە دەزانین. هەر بۆیەش بەبۆنەی ٧١ ساڵەی دامەزرانی یەکیەتیی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان جارێکی دیکەش پیرۆزباییتان پێدەڵێین و مانەوە و بەردەوامیتان بۆ بە ئاوات دەخوازین.

کۆمیتەی بەڕێوەبەریی گشتیی یەکیەتیی لاوانی دێموکڕاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان ٢٤ی ڕەشەممەی ١٣٩٥ی هەتاوی

پەیامی یەکیەتیی ژنانی دیموکڕاتی کوردستان بەبۆنەی ٧٤مین ساڵوەگەری دامەزراندنی یەکیەتی لاوانی دیموکڕاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

ئامادەبوانی خۆشەویست

ئەندامان و لایەنگرانی یەکیەتی لاوانی دیموکڕاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

لاوانی بە هەست و نیشتمانپەروەری کوردستان

لە لایەن کۆمیتەی بەڕێوەبەریی و سەرجەم ئەندامانی یەکیەتی ژنانی دیموکراتی کوردستانەوە، بە بۆنەی یادی ٧٤ ساڵەی دامەزرانی ڕێکخراوەکەتان، یەکیەتی لاوانی دیموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، گەرمترین و جوانترین پیرۆزباییتان پێشکەش دەکەین.

ئەمڕۆ ٧٤ ساڵ بەسەر دامەزراندنی یەکیەتی لاوان دا تێدەپەڕێت، ٧٤ ساڵ لەمەوپێش و لەناوچەیەکی پڕ کێشە لە جیهاندا، لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و لە شاری مهاباد، ڕێکخراوێکی تایبەت بە توێژی لاوان دامەزرا، لەو سەردەمە دا کە ئاڵۆزی ناوچەیی و شەڕ و کێشە لە ناوچەکە دا بوونی هەبووە، دامەزراندنی وەها ڕێکخراوێک وەرچەرخانێکی گرینگ بووە لە مێژووی کورد دا، بە تایبەت بۆ توێژی لاوان. دامەزرانی سازمانی جەوانانی کورد بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە لەو سەردەمە دا دەسەڵاتدارانی ئێران ئیزنیان بە هیچ حیزبێکی سیاسی نەداوە دامەزرێ، بۆیە ئەو سازمانە وەکو حیزبێکی سیاسی هاتۆتە مەیدان، کاری ڕێکخستن و پێگەیاندنی لاوان بووە لە ڕووی نەتەوایەتییەوە، چونکە سازمانێکی بە واتای ووشە نەتەوەیی بووە و ئامانجیان رزگارکردنی نەتەوەیەک بووە. هەر بەو هۆیەوە دوای دامەزرانی کۆمەڵەی ژێکافیش ، پێشەوای نەمرمان بە دامەزراننەوەی اتحادیەی جەوانانی دیموکڕات لاپەڕەیەکی دیکەی لە مێژووی خەباتی ئەو ڕێکخراوەیەدا هەڵداوە و هەر بۆیە لاوانی کوردستانیش پۆل پۆل لەدەوری کۆبونەتەوە و درێژەیان بە خەبات و تێکۆشان بۆ گەیشتن بە مافەکانی نەتەوەکەیان داوەو دەکرێ بڵەین بەشێک لە ڕێبەرانی دوێنێ و ئێستا و داهاتووی حیزبی دیموکڕات هەر ئەو لاوە خەباتگێڕ و تێکۆشەرانی نێو ریزی یەکیەتی لاوانن.

بەریزان :

ڕەوش و گوزەرانی لاوان لە ئێران بەگشتی و ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە تایبەتی لە ژێر دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی ئێران دا بەراورد بە ڕابردوو زۆر زەحمەتتر و پرکێشەترە. لاوانی ئێران و ڕۆژهەڵات گیرۆدەی کێشەکانی بێکاری، توشبوون بە مەوادی هۆشبەر، تەواونەکردنی خوێندن بەهۆی قورسی ژیان و دەیان گرفتی تری کۆمەڵایەتی و سیاسین، لاوانی وڵات بۆ بە دەستهێنانی ژیانێکی ئاسایی پەنا دەبەنە بەر کاری قورس و زۆر جاریش گیانیان دەبەخشن لەپێناو پەیداکردنی نان دا، وڵات بەجێدەهێڵن لەپێناو گەیشتن بە بڕوانامەی بەرزی خوێندن ، ئامارە بەرزەکانی خۆکوژی و خۆسوتاندن دەرەنجامی کێشە کۆمەڵایەتییەکان، پڕبوونی زیندانەکان لە لاوان و چالاکانی مافەکانی مرۆڤ و چالاکانی سیاسی و هتد،بەرهەمی ئەو فشارەیە کە ڕێژیم دەیخاتە سەر لاوان و توێژەکانی کۆمەڵگای ئێران و ڕۆژهەڵاتی کوردستان. سەرەڕای هەموو ئەو زەبر و زەنگانەی کۆماری ئیسلامی دژ بە توێژە جیاوازەکانی کۆمەڵگا دەیگرێتە بەر، دەیەوێت لە دونیای دەرەوە و پێشکەوتنە جیهانییەکانیش دایانبڕێنێت، فلتەر خستنە سەر تۆڕە کۆمەڵایەتیە جیاوازەکان و دەسگیرکردنی خاوەنی چەندین پەیجی ئەو تۆڕانە، دەستبەسەرداگرتن و قەدەغە کردنی سەتەلایت و ڕاگرتنی ڕۆژنامە و بڵاوکراوەکان لەژیر ناوی دژبوون بە ئیسلام، دژبوون بە بەرژەوەندییەکانی کۆماری ئیسلامی یان نانەوەی ئاژاوە و فیتنە لەنیوان نەتەوە وپێکهاتە ئایینیەکان دا،سیاسەتگەلێکن کە دەسەڵاتدارانی ئێران پەیڕەوی دەکەن و ئامانج لێیان پێگەیشتنی چینێکی کۆمەڵگای ناهوشیار و بێئاگایە لە روە جۆراو

جۆرەکان دا. لاوانیش زەرەرمەندترینی ئەو سیاسەتانەن کە دەسەڵاتداران بۆ سەرکوتی ئەوان دەیگرنە بەر. بەڵام بەخۆشییەوە لاوان زۆر لەوە بەئاگاتر و بوێرترن و رۆژ لەدوای رۆژ چاوکراوەتر و چالاکانەتر دێنە مەیدانی خەبات لە ژێر رێنوێنی رێکخراوەکەیان و پەیامەکانی حیزبی دێموکڕاتی کوردستان دا. رێکخراوی یەکیەتی لاوانی دێموکڕاتی رۆژهەڵاتی کوردستان تا ئەمڕۆش رۆژ لە دوای رۆژ زیاتر پێشکەوتنی بەخۆیەوە بینیوە ،چ لە ڕووی پێگەیاندنی لاوان بە کردنەوەی خولی سیاسی و نیزامی وچەندین دەورات کە بۆ قۆناغی ئێستای خەبات پێویستە و چ لە رێگەی تۆرە کۆمەلایەتییەکانیانەوە بێ پەیامەکانی خۆیان ئاراستەی جیهان و بەتایبەت لە نێو خۆی وڵات دەکەن و دەوری گرنگ و بەرچاویان هەیە لە پێگەیاندنی لاوان لە نێوخۆی وڵاتدا. یەکێتی لاوان لە ولاتانی دەرەوەدا جێ پەنجەیان دیارەو لە زۆربەی کۆنگرەو کۆنفرانسی تایبەت بەلاوان حوزووریان هەیەو رۆڵی سەرەکی دەگێرن لە بەرێوەبردنی ئەو کۆنگرەو کۆنفرانسانەدا کە ئەمەش جێگای شانازییە کە ئەو رێکخراوە رۆژ بە رۆژ سەرکەوتنی لەو جۆرە بەخۆیەوە دەبینێ. لاوان لەهەر سەردەمێکدا زیاترجێی چاوەروانین لە چینەکانی تری کۆمەڵگا،چونکە هەمیشە گۆرانکاری و نوێگەری لەدەستی ئەوان دایە،هەر بۆیە پێویسە لاوانی ئێمە زیاتر پەرە بە پێگەیاندن و رۆشنبیر کردن و وشیار کردنەوەی خۆیان لەئاست هەموو ئەو کێشەو گیروگرفتانەی لە کۆماری ئیسلامی هەر رۆژەو بە شێوازێک دەبێتە بەربەست لەبەردەمیان.

سەرکەوێ خەباتی بێوچانی یەکێتی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان.

سەری رێز و نەوازش بۆ شەهیدان دادەنەوێنین

یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان

١١/ئاوریلی ٢٠١٧

٢٢خاکەلێوەی٢٧١٧

راگەیاندنی ناوەندی ژنانی رۆژهەڵات بە بۆنەی ٨ی مارس رۆژی جیهانیی ژنان

خەڵکی تێکۆشەری کوردستان
ئازادی خوازان ژنان و پیاوانی یەکسانی خواز
کەسایەتیە سیاسیەکان،
چالاکانی مەدەنی و ژنانی خەباتکار،
٨ی مارس رۆژی جیهانیی ژنان پیرۆز بێت . رۆژی ٨ی مارس کە بووەتە رەمزی خەبات و مافخوازی ژنانی ئازادیخوازی سەرتاسەری جیهان پێویستە هاوکاتیش وێڕای پیرۆز راگرتنی ببێتە رۆژی بەڵێن تازە کردنەوەی رێبوارانی ئەو خەباتە دژوارە و دەرفەتێکیش بێ بۆ هەوڵدانی زیاتر بە تایبەت لە پێناو ئاشکرا کردنی جەوهەری دژە ژن و دژە مرۆی کۆماری ئیسلامی و دواکەوتوویەکانی. هەشتی مارس بۆ ئێمەی خەباتکاری ژنان لە کوردستان دەبێ ئەو رۆژە بێ کە چنگمان زیاتر لە بینگی کۆماری ئیسلامی و یاسا سەدە ناوەڕاستیەکانی توند دەکەین و هاوکاتیش کۆمەڵگا هانبدەین کە پێداچونەوە بە جۆرەها بیر و نەریت و عادەتی لە مێژینە و سواو و زاڵمانەی خۆماندا بکاتەوە. هۆشیاری بەخشین و هاندانی ژنان بۆ بەشداری زیاتر لە پرۆژەی خەباتی عەداڵەتخوازانە و هاتنە ناو جومگە سەرەکییەکانی حەیاتی کۆمەڵگا و بە رێکخراو بوونیان پەیامی ئێمەیە لە رۆژی هەشتی مارسدا. ساڵی رابردوو بە نەریتی پێشوو ،ساڵێکی پر لە توندو تیژی و نەهامەتی بو بۆ ژنان لە چوارچێوەی ئێرانی ژێر چەپۆکەی کۆماری سێدارەی ئیسلامیدا بوو. پەسەندکردنی گەڵاڵە و یاساگەلی دژە ژن، گرتن و ئەشکەنجەی ژنان، بەرتەسک کردنەوەی مەیدانی چالاکی بۆ سەرجەم بزوتنەوەکان و لەوانە توندتر بزوتنەوەی ژنان، بەرز بوونەوەی رێژەی خۆکوژی ژنان، بەرزبونەوەی رێژەی توش بووان بە مادە هۆشبەرەکان و جنسیەتی کردنی زانکۆ و شوێنی کار و دەیان یاسا و پەسەندکراوی ناپسەندی دیکە کە دیاری

نگریسی کۆماری ئیسلامی بوون، زەرف و مەیدانی خەباتی ژنانی زیاتر خستوەتە گوشارەوە. بەڵام ئەوەی لەو ڕۆژەدا جێی خۆیەتی ئاماژەیان پێ بکرێ ئەوەیە کە ئەم کەند و کۆسپانە ئەگەرچی مەیدانی بەرتەسکتر کردووەتەوە بۆ بزوتنەوەی ژنان، بەڵام نەیتوانییە بەر بە گەورەتر بوونەوەی بیری ئازادیخوازی ژن بگرن کە ئەمە هەتاهەتایە تازە لە کوردستانێک نایەتە دی کە بناغە ئەو خەباتە تێیدا بە خوێنی ژنانی ئازادیخواز داندراوە. بونی ژنان لە لە سەفی پێشەوەی نارەزایەتییەکاندا، بوونی ژنان لە بواری گرنگی خوێندندا، بەشداریان لە بوارە فەرهەنگی و کۆمەڵایەتییەکاندا، بەشدارییان لە سیاسەتدا و هتد، هەرچەندە بە رادەی دڵخوازیشمان نەگەیشتبێ، بەڵام سەرەڕای هەموو کۆسپەکانی سەر ڕێگا هومێد بەخشە و هیوامان بە داهاتوو گەشتر دەکات. ئەم بەشدارییانەیە کە نمونەگەلی پێشکەوتووانەی کاری عەمەلی و مەیدانی وەک وەرێ خستنی چەندین جوڵەی مەدەنی بۆ ژینگە و ئاشتیخوازی یان نمونەی وەک دوچەرخەسوارانی ژن بۆ نارەزایی بە فەرمانی خامنەیی یان دەیان گروپی بەرینی وەرزشی و شاخەوانی ژنان کە لە زۆربەی رشتە وەرزشییەکاندا تەنانەت قەدەغەن و مافی تمەشا کردنیشیان نییە، ی لێکەوتووەتە. بۆیە بە دڵنیاییەوە باس لەوە دەکەین کە هەرچەندە دەسەڵات و نەریت و گەلێک فاکتۆری نەرێنی ڕێگری خەباتی ژنانە، بەڵام تازە ئەو نمامە بووەتە داری قایم وەک بەڕووەکانی شاخەکانی کوردستان و لە شکان نایەت. بەرز و بەڕێزە ڕۆژی هەشتی مارس هێمای هاوخەباتی ژنان بۆ ئازادی و یەکسانی بەرزە یادی هەموو ئەو ژنە تێکۆشەرانەی کە گیانی ئازیزیان بەخت کرد دیسان لێتان پیرۆز بێ ژنان و پیاوانی یەکسانی خوازی کوردستان. ناوەندی ژنانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان ١٨رەشەممەی ١٣٩٥ی هەتاویی ٢٠١٧/٣/٨

شێرپەنجەی منداڵدان

ئامادە کردنی: ڕێژنە

شێرپەنجە نەخۆشییەکی دەگمەن نییە، خەڵکی ساڵانە لە یەکێک لە قۆناغەکانی تەمەنیاندا تووشی دەبن
شێرپەنجە بریتیە لە دروستبوونی خانەی زیاتر لە ڕێژەی ئاسایی خۆی لە لەشدا. هەموو بوونەوەرێکی زیندوو لە خانە پێکهاتووە. لەشی مرۆڤێکی پێگەیشتوو نزیکەی سی ترلیۆن خانەی هەیە. خانەکان زیاد دەبن بە دابەش بوون. لە لەشی هەر مرۆڤێکی پێگەیشتوو لە هەر خولەکێک ٢٥ میلۆن خانە دابەش دەبن. ئا بەم شێوەیە لەش خۆی سارێژ دەکات. هەندێک جار خانەیەک لە ژێر کۆنترۆلی لەش دەردەچێت و بەردەوام دابەش دەبێت بە زۆری، ئەمە پێی دەوترێت شێرەپەنجە کە بەبێ کۆنترۆڵ گەشە و زیاد بوون دەکات کە پێیان دەوترێن خانەی شێرپەنجەیی و دوو جۆری هەیە (Benign)کە ئەوەیان زۆر بڵاو نابێتەوە بۆ بەشەکانی ترو بە جۆری پاک ناسراوە. (Malignant) ئەوەیان بە جۆری پیس ناسراوەو بڵاو دەبێتەوە.
زیاتر لە ١٠٠ جۆری شێرپەنجە هەن، کە دەتوانن هەموو بەشێکی جەستە بگرنەوە و بەپێی ئەو شوێن و خانەیەی سەرەتا لێی دەردەکەون ناودەبرێن. شێرپەنجە بەپێی ئەو شوێنەی کە تێیدا دروست دەبێت چەند جۆرێکی جیاوازی هەیە و لە ژنان و پیاواندا. بۆ وێنە، شێرپەنجەی خوێن، مەمک، پڕۆستات و چەند جۆرێکی تر. ئەوەی من لێرەدا باسی لێوە دەکەم شێرپەنجەی ڕەحم و مەمکە کە زۆر باوە لە ژنان دا.

شێرپەنجەی ڕەحم چیە؟

یەکێکە لەم جۆرانەی شێرپەنجە کە زۆر باوە. دروست دەبێ لە ئەنجامی دروست بوونی خانەی زیاد لە ڕێژەی ئاسایی خۆی لە منداڵداندا، بە شێوەی گرێ دەردەکەوێ. هەروەک لە پێشەوە باسمان کرد ئەو گرێیەش یان لە جۆری پیسە یان لە جۆری پاکە. ساڵانە نزیکەی ١١٧٠ کەسی توشبوو هەیە بە سەرەتانی منداڵدان، نزیک بە ٣٦٧٠ کەسیش دەمرن بە هۆی سەرەتانی منداڵدانەوە.
هۆکاری سەرەکی ئەوەش دەگەڕێتەوە بۆ چەند شتێک:

سێکس لە دەرەوی خێزان

جگەرە کێشان

توش بوون بە ڤایرۆسی HIV واتا توش بوون بە نەخۆشی ئایدز

بوونی ئیلتهاباتی زۆر لە رەحم داو مانەوەی کە ئەو هۆکارە پەنجا دەرسەد هوکارە بۆ دروستبوونی سەرەتانی رەحم

ئەو کەسانەی ساڵانە پشکنینی کەم دەکەن لای دکتۆر

وەرنەگرتنی ڤاکسینی HPV

نەخۆشیە درێژخایەنەکان وەکو پەستانی خوێن، شەکرەو... هتد

نیشانەکانی تووشبوون:

بوونی ئازاری زۆر لەکاتی میز کردن

بوونی ئازار لە کاتی سێکس دا

بوونی ئازار لە دەوروبەری حەوز

چارەسەری سەرەتانی رەحم:

لابردنی ئەوگرێیەی کە هەیە بە عەمەلیات

چارەسەری کیمیایی کە ئەوەیان بە پێی جۆری گرێکە دەگۆڕێ

لێدانی تیشک

پێدانی هۆڕمۆنی پڕۆجیسترۆن بە شێوەی حەب
ئەو ئالۆزیانەی دوای چارەسەر دروست دەبن:
ئەندامی زاوزێ
دروست بوونی برین لە زێ.
کەمی حەزی سێکسی
نەمانی سووری مانگانە
لە گەدە دا
ئیسهالی زۆر
ڕەق بوونی ڕیخۆلەکان
ئیلتهاباتی زۆر
– هێندێک لە ئالۆزیەکانی تر وەکو ئازاری بەردەوامی پشت، تێکچونی رەنگی پێست و دروست بووی ئاو لە قاچ دا.
شێرپەنجەی مەمک چیە؟
شێرپەنجەی مەمک زۆر لە وولاتە دواکەوتووەکان باوە بە بەراورد لەگەڵ ولاتە پێشکەوتووەکان. شێرپەنجەی مەمک بە زۆری لە ژنانی بە تەمەن دا زۆر بلاوە. جۆری شێوازی ژیان و خۆراکیش هەم دیسان رۆلی هەیە لە دروست بوونی . شێرپەنجەی مەمک. بە گوێرەی لێکۆلینەوە جیهانیەکان ٢٣٢٣٤٠ ژن ساڵانە توشی شێرپەنجەی مەمک دەبن لە وڵاتێکی وەک ئەمریکا.
نیشانەکانی شێرپەنجەی مەمک:
سەرێشە
ڕەشهەڵگەران یان ئاوسانی مەمک
دروست بونی گرێ
ڕەشهە ڵگەرانی دەوروبەری گۆی مەمک
دەردانی زەرداو لە گۆی مەمک یان هەندێک جار خوێن
گۆڕانی شێوەی مەمک

هۆکارەکانی توشبوون:
بە ساڵاچون
هۆکاری جینی
زۆری ڕێژەی تیشوو لە مەمک دا
دواکەوتنی سوری مانگانە یان درەنگ کەوتنە سوری مانگانە
قەڵەوی
ئەوانەی ئەلکحول دەخۆن
چارەسەری شیرپەنجەی مەمک
چارەسەر بە تیشک
عەمەلیات
پێدانی هەندێک دەرمانی تایبەت لە لایەن دکتۆرەوە
جارەسەری کیمیایی

هەیئەتێکی کۆمەڵەی ژنانی کوردستان(کەژەکە) سەردانی سکرتاریای یەکیەتیی ژیانی دێموکراتی کوردستانی کرد

پێش نیوەڕۆی ڕۆژی ١٦ی جۆزەردان هەیئەتێکی کۆمەڵەی ژنانی کوردستان پێکهاتوو لە خاتوو ئەوین زیلان ئەندامی پێوەندییەکانی کۆمەڵەی ژنانی کوردستان و پێلین وان سەردانی سکرتاریای یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستانیان کردو لە لایەن بەڕێوەبەری ئەو یەکیەتییەوە، بە سەرپەرەستی خاتوو سوهەیلا قادری پێشوازییان لێکرا.

مەبەست لەو کۆبوونەوەیە باس کردن و بیر و ڕاگۆڕینەوە لەسەر چۆنیەتی بەڕیوەچوونی کۆنفرانسێکی نەتەوەیی بۆ ژنانی هەرچوارپارچەی کوردستان بوو.

بڕیارە ئەو کۆنفرانسە لە داهاتوو بە بەشداریی ڕێکخراوی ژنانی هەرچوار پارچەی کوردستان بەڕێوە بچێ.

سکرتێری یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان لە بەشێک لە قسەکانیدا وێڕای پێشوازیی کردن لە کاری هاوبەشی ژنانی سەر بە ڕێکخراوە کوردستانییەکان، باسی لە گرینگی کاری هاوبەش کرد کە پلان و پرۆژە سیاسیی و کۆمەلایەتییەکان کاراتر دەکا و دەبیتە هۆی نزیکبوونەوەی لایەن و ڕێکخراوەکانی کوردستان و لەوبارەوەش ئامادەیی یەکیەتیی ژنانی دێموکرات کوردستانی بۆ هەرچەشنە هاوکاری و هاوخەباتی دەربڕی.

لە کۆبوونەوەیەدا ژنانی هەردوو لایەن لەسەر چونیەتی بەڕێوەچوونی کۆنفرانسی هاوبەش لە نێوان ژنانی هەرچوار پارچەی کوردستان ڕاو تێبینی خۆیانیان باس کرد.

بڕیارە لە کۆبوونەوەیەکی دیکەدا کە بۆ ڕێکخراوەی ژنانی ڕۆژهەلاتی کوردستان پێک دێ، نوێنەرانێک بۆ بەشداریی کردن لە کۆنفرانسی هاوبەش هەڵبژێرن.

کەلەپوور و کلتووریی کوردەواری لە حەوشەی قەڵای دێمۆکرات

دایکان و دەستەخوشکانی یەکیەتیی ژنانی دیموکراتی کوردستان لە حەشەوی قەڵای خۆڕاگریی، ڕێورەسمێکی تایبەت بە کەلەپوور و کلتووریی کوردەوارییان بەڕێوە برد.
ئەوڕێورەسمە کە لە پاشنیوەڕۆی ڕۆژی هەینی ڕێکەوتی ١٩ی رەشەمە دەستی پێکرد، بەشێکی بەرچاو لە بنەماڵەکانی نیو بنکەکانی حیزب تێیدا بەشدارو، هەتاکوو کاتژمێر ٢ی پاشنیوەڕۆی درێژەی هەبووە
ژنانی زەحمەتکێش و خەباتکاری دیموکرات، بە هاوکاری و هاوشانی یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان لە کەشێکی پێشمەرگانەو، لیپاولیپ لە هاوڕیەتیی، ڕێورەسمێکی ڕازاوەیان تایبەت بە کەلەپووری کوردەواری کە بریتی بوو؛لە جلوبەرگ، لالایە، چێشت و خواردنی ناوچە جیاجیاکانی کوردستان، کاری دەسچنی نەخشین و چەند تابلۆی هونەری دیکە بەڕێوەبرد.
سەرەتا ڕێورەسمەکە لە ژێر سێبەری بەتەمەنەترین ئەندامی یەکیەتیی ژنانی دیموکراتی کوردستان دایە ئەستی ئیبراهیمی کرایەوە.
پاشان سکرتیری یەکیەتیی ژنانی دیموکراتی کوردستان خاتوو سۆهەیلا قادری وێڕای بەخێرهاتن کردن لە مێوانان، سەبارەت بەو ڕێورەسمە کلتوورییە کورتەیەکی پێشکەش بە ئامادەبووان کرد و گوتی؛ ژنان هەموو کات بۆ پاراستنی کەلەپووری نەتەوەکان زیاتر هەوڵیان داوەو، ژنانی کوردیش کەلەپوور وفەرهەنگی کوردەوارییان بە باشترین شێوە پاراستوەو، بە درێژایی مێژوو تاکوو ئێستا، پارێزەری بەشێکی بەرچاو لە فەرهەنگ وکلتووریی گەلەکەمان بوون.
خاتوو سۆهەیلا قادری لە بەشێکی دیکەی قسەکانی‌دا وێڕای ئاماژەدان بە ڕووداوە ناخۆشەکانی ئەم دواییانە وەکوو کردەوەی تیرۆریستی یەلدا خوێناویی دیموکرات، باسی لە ورە و باوەڕی نەبەزیوی ژنان وپیاوانی دیموکرات کردو، وتی: لە بەرەبەری هاتنی بەهار، بەڕێوەبردنی ئەم ڕێورەسمە شاد و ڕازاوەیە ، پەیامێکە بۆ دوژمنان و نەیارانی گەل و حیزب، کە ئێمە لەسەر ڕێبازی مافخوازانە گەلەکەمان هەر بەردەوامین و بە لێهاتوویی ئەو ڕێگە پیرۆزە درێژە دەدەین.
لە برگەیەکی دیکەی ئەوڕێورەسمەدا، دایە ئامینەی ئەحمەدزادە بە سۆزێکی دایکانەو، هەڵقوڵاو لە ناخی کۆنترین موسیقی مرۆڤەکان ، کۆپلەیەک ’لایەلایە“ی پێشکەش بە هەموو ئەو پێشمەرگانە کرد، کە لە مێهرونازی دایکانی خۆیان دوورن و، بە هیوای دواڕۆژێکی گەشاوە لە سەنگەری خەبات‌دان ، سۆزی ئاسمانیی لایەلایە، کە بەشێکی بەنرخە لە ئەدەبی فۆلکلۆریکی کوردی ، شکۆیەکی جوانی بە ڕێورەسمەکە بەخشی.
دواتر پێشمەرگەی دەنگخۆش ڕێبوار حسێنی چەند گورانیەکی پێشکەش بە مێوانان کرد.
پاشان سەروین فەتاحی کچە پێشمەرگەی جواننووس، پارچە شێعرێکی خوێندەوە و
لە برگەیەکی دیکەی ئەو ڕێورەسمەدا، ژنان و کچانی بنکەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان بە چێشت وخواردنی جۆراوجۆر ،بەشداربووانیان مێوان کرد و پەزیراییان لێیان کرد.
دوای ماوەیەک پشوودان، ژنان وپیاوانی پێشمەرگە، بە هەڵپەرکێی کوردی پێشوازییان لە هاتنی ساڵی تازەو، جێژنی نەتەوەیی نەورۆز کرد.
پەیامی ئەو ڕێورەسمە کلتوورییە ئەوە بوو کە بە ژن و پیاو، بە بێ جیاوازی لەسەنگەری خەباتی نەتەوەیی‌دا، تاگەیشتن بە ئامانجە بەنرخەکانمان هەر بەردەوامین و، ماڵی دڵمان بە خۆشەویستیی نیشتمانی دایک، ڕازاوەتەوە.

بەشداریی یەکیەتیی ژنانی دیموکرات لە سیمیناریک تایبەت بە ٨ی مارس لە شاری ڕانیە

زانکۆی ڕاپەڕینی شاری ڕانیە لە رۆژی ٨ی مارسی ٢٠١٧بەرانبەر بە رۆژی چوارشەممە ١٨ی رەشەمە، بە بۆنەی ٢٦مین ساڵیادی ڕاپەڕین لە باشووری کوردستان کە ئەمساڵ هاوکات بوو لەگەڵ ٨ی مارس واتە رۆژی جیهانیی ژنان سیمیناریکی لە ژێرناوی ژن لە شۆڕش و،ڕاپەرینەکانی کورددا، پێکهێنا.

ئەوسیمینارە کە بە هاوکاری زانکۆی ڕاپەڕین و رێکخراوی کچانی کتێب بەرێوەچوو، بۆ ماوەیەی چەند کاتژمێر بەشێک لە ژنانی چالاکی نیو ریزەکانی شۆرش و خەباتی هەرچوارپارچەی کوردستانی لە دەوری یەک کۆکردەوە.

خاتوو شلێر مەحموودی نوینەری یەکیەتیی ژنانی دیموکراتی کوردستان و جێگر سکرتێری ئەو ڕێکخراوەیە یەکێک لە بەشداربووانی ئەو سیمینارە بوو.

شلێر مەحموودی بە بابەتێک لە ژێر ناوی مافەکانی ژنان لە رۆژهەلاتی کوردستان و پێوەندی بەیاساکانی کۆماری ئیسلامییەوە، لەو سیمینارەدا باسەکەی خۆی بە مێژووی هاتنە مەیدانی ژنی کورد لە رۆژهەلاتی کوردستان و چالاکیی رێکخراوەیی کە لەسەردەمی کۆماری کوردستان وەک بەڵگەیەکی زێڕین تۆمار کراوە دەسپێکرد.

دواتر خاتوو شلێر بە هێنانەبەرباسی دۆخی ئێستاکەی ژنانی کورد لە بن دەسەلاتی کۆماری ئیسلامیی ئێران و پێشێلکرانی مافەکانیان و هەبوونی چەندین مادده یاسایی دژە ژن لە ئێران، لایەنەکانی ئەو گرفتەی بۆ ئامادەبووان شیکردەوە.

بەشێکی دیکەکەی وتارەکەی خاتوو شلێر مەحموودی تەرخان کرابوو بە ئاوردانەوەیەک لە دەور و رۆڵی فیداکارانەو ئاکتیڤی ژنانی رۆژهەلاتی کوردستان لە شۆڕش و ڕاپەڕینەکانی ئەو پارچەیە لەکوردستان، بەتایبەتی لەسەروبەندی شۆرشی گەلانی ئێران بەملاوە کە ژنان بۆ سەرخستنی نەتەوەکەیان لەهەموو بوارێکدا بە پێی تواناو ڕێگەپێدان بەشدارییان کردوەو، ئێستاشی لە گەڵ بێ هەربەردەوامن.

لە بەبڕکەیەکی دیکەی ئەو سیمینارەدا، لە گفتوگۆیەکی ئازاد، چەند کەس لە ئامادەبووان وبەشداربووان ڕابۆچوونی خۆیانیان خستەڕوو.

لە کۆتاییدا لە لایەن قایمقامی شاری ڕانیە، بەسەر چەند کەس لە ژنانی چالاک و بەشداربوو لەو سیمینارەدا خەلات و لەوحی ڕێزلێنان بەخشرا.

ڕاپۆرتی دەستپێکی کۆنگرەی سوسیالیست ئینترناسیۆنالی ژنان بە بەشداری د. کوێستان گادانی نوێنەری یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان

سوسیالیست ئینترناسیۆنالی ژنان ٢١یەکەمین کۆنگرەی خۆی ئەمسال لە ولاتی کۆلۆمبیا لە شاری کارتاگێنا لە ڕۆژانی ٢٥–٢٧ ی فەورییە دەگرێت. دروشمی کۆنگرە نابەرابەری ڕەگەزی ئەمرۆ لە جیهان، تێگەیشتن لە بەربەستەکان وکۆتایی هێنان بە نەبەرابەری ڕەگەزی تا سالی ٢٠٣٠یە.

یەکەم ڕۆژی کاری کۆنگرە بە وتەکانی" وەفا حاجی" سەرۆکی سۆسیالیست ئینترناشۆنالی ژنان دەستی پێکرد و یەکەم تەوەری کۆبوونەوەی شواری سۆسیالیست ئینترناسیۆنالی ژنان بوو کە لەم کۆبوونەوەیەدا باسەکان بۆ کۆنگرە تاوتوێ کران. باسەکان بریتی بوون: لە پێشنیاری هیندێک ئالوگۆر لە پەیرەوی ناوخۆ و هەروەها لە سەرشێوەی هەلبژاردن و ناساندنی بەربژێرەکان بۆ بەرێوبەری تازە و هیندیک پێشنیار و داخوازی دیکە کە قەرارە لە ڕۆژانی داهاتووی کاری کۆنگرەدا بخرێنە بەردەنگ.

جێگای ئاماژەیە کە نوێنەری ڕێکخراوی یەکێتی ژنان دیموکراتی کوردستان کە بریتین لە هاوڕێیان خاتوو کوێستان گادانی هانا قادری، چالاکانە بەشداری باسەکان بوون. پێویست بە ئاماژەیە کە یەکێک لە باسە پێشنیار کراوەکانی بۆ کۆنگرە لە لایەن خاتوو کوێستان بۆ بەشی بەرێوبەریی داهاتوو، وەک پێشەیار درایە کۆنگرە بریتی بوو لە: بە پێێ ئەهەمیەتی ڕۆلی ژنان و جێگە وپێگەی ئەوان و هەروەها بە هۆی هەلومەرجی نالەباری چەندین سالەی ناوچەی ڕۆژهەلاتی ناوەراست، بۆ کار و تێکۆشانی زیاتر بە مەبەستی کەمتر کردنی کێشەی ژنان لەم ناوچەیە، پێشنیار کرا کە بەشی ڕۆژهەلاتی ناوراست لە بەشی مێدیترانە و قەوقاز(کە ئێستا هەموو لە یەک بەش و وەک یەک ناوچە بەریوبوە دەچن) جیا بکرێتەوە و بۆ ئەوەی باشتر جەخت لە سەر کێشەکانی ئەم ناوچەیە بێت کە ژنانی کوردیش بە تایبەتی دەگرێتەوە. لە سەر ئەنجامی ئەم باسە و بابەتەکانی دیکەی کاری کۆنگرە لە ڕۆژانی داهاتوودا زیاتر ئاگاداری دەدرێت . پێویستە بگودرێت کە لە کۆتایی کاری ئەمرۆدا لە لایەن خانەخوێ واتە ڕێکخراوی نەتەویی لیبرالی ژنانی کۆلۆمبیا ئێوارە خوانێکی پێک هاتبوو کە هەیئەتی نوێنەرایەتی یەکێتی ژنان، توانیان لەگەل چەندین کەس لە بەشداران و نوێنەرانی ولاتانی جێهانی باسی پرس ژن بە گشتی و ژنانی کوردی بەتایبەتی بێننە بەر باس و ڕاوێژ.

کۆبوونەوەی بەڕێوەبەری یەکیەتیی ژنانی دێموکڕاتی کوردستان

سەرلەبەیانی ٢٣ی خاکەلێوەی ١٣٩٦، کۆمیتەی بەڕێوەبەری یەکیەتیی ژنان، کۆبونەوەی وەرزی یەکەمی ساڵی لەبنکەی سەرەکی یەکیەتیی ژنان بە ئامادەبوونی زۆربەی ئەندامانی ئەسڵی و جێگر و راوێژکارەکان بەڕێوە برد.

سەرەتای کۆبونەوەکە بە ساتێک وەستان بۆ گیانی پاکی شەهیدان دەستی پێکرد، دواترخاتوو سوهەیلا قادری سکرتێری گشتی یەکیەتیی ژنان باسی لە چەند خاڵێک کرد، لە باسەکەی دا هەڵسەنگاندنێکی لەبارەی ئەو کار و چالاکیانە کرد کە لە ٧ی مارس ەوە تا ٢٤ ی رەشەممە رێکخراوەکە ئەنجامی داون و بەرز نرخاندنی، لە درێژەی قسەکانی دا جەختی لەسەر هاوخەمی و پشتیوانی ئەندامانی دڵسۆزی رێکخراوەکەمان کردەوە کە هەمیشە پشتیوانی رێکخراوەکەیان بوون. پاشان باسی لەو کێشە و گرفتانە کرد کە دەبنە هۆی پەکخستنی کارەکانمان یان کەم چالاکیمان رێگاو چۆنیەتی چارەسەرکردنیان.

تەوەرێکی تری باسەکەی تایبەت بوو بە هاودەنگی و پشتیوانی رێکخراوەکانی ژنانی رۆژهەڵات بە تایبەتی و رێکخراوەکانی ژنان لە باشوور بە گشتی، تۆندو تۆلکردن و هاوکاریکردن و میکانیزمەکانی پەیوەندی نێوان ڕێکخراوەکان ناواخنی قسەکانی خاتوو سوهەیلا بوو.

دواتر بەشدارانی کۆبونەوەکە بە پێشنیار و راو سەرنجەکانیان کۆبونەوەکەیەن دەوڵەمەندتر کرد.

حیزبی دێموکراتی کوردستان
Kurdistan Democratic Party-Iran

حیزبی دێموکراتی کوردستان

٨ی مارس
رۆژی
8
International

WOMEN

Democratic Women Union of Kurdistan
No: 46 Date: May 2017